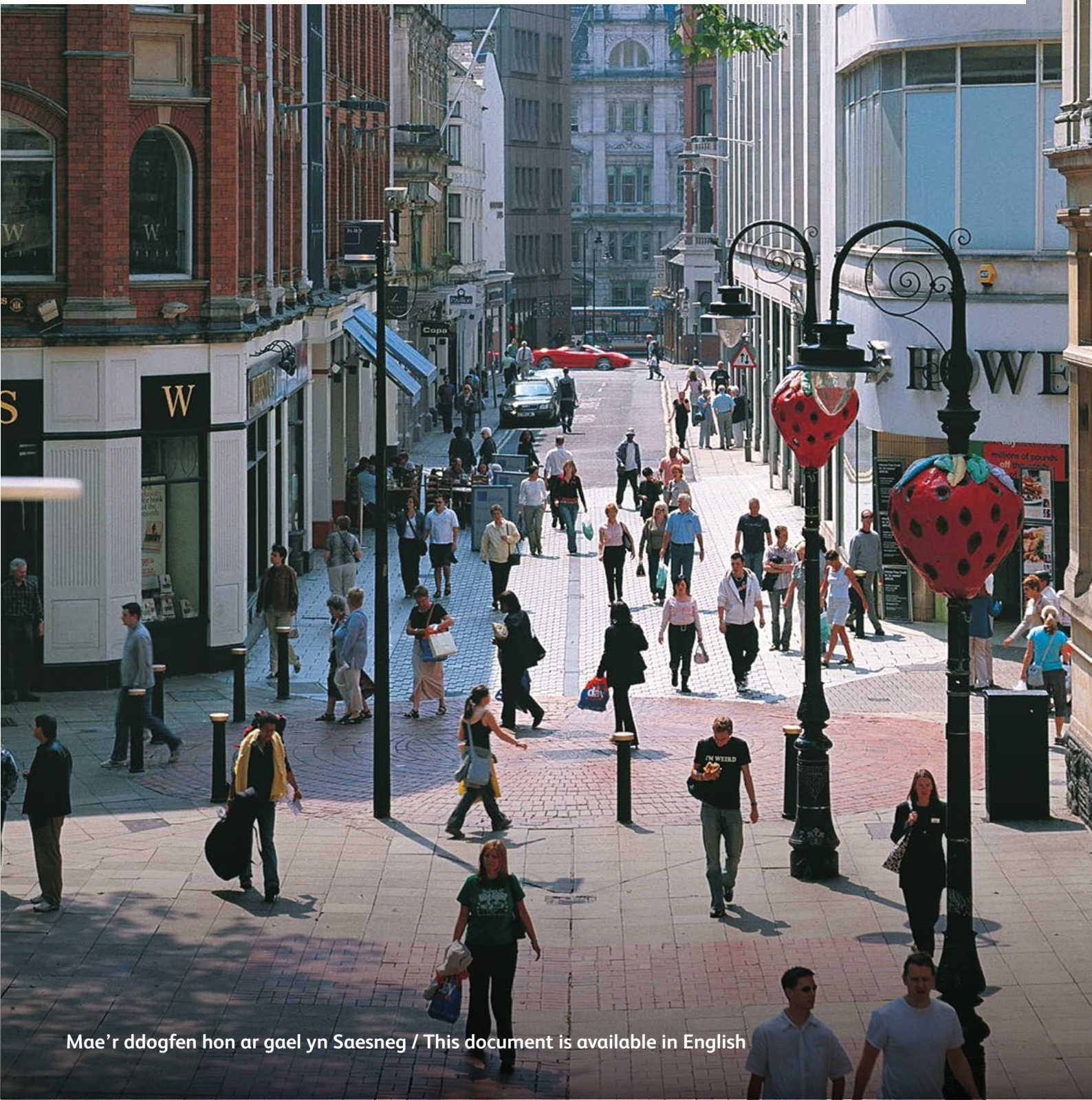

Adroddiad Caerdydd Heddiw

– Crynodeb Gweithredol

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg / This document is available in English

Cyflwyniad

Mae dyletswydd ar [Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus \(BGC\)](#) Caerdydd, o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, i gyhoeddi Cynllun Lles diwygiedig bob pum mlynedd i wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal. Bydd y cynllun nesaf yn cael ei gyhoeddi ym mis Mai 2023.

Fel sail ar gyfer datblygu'r cynllun diwygiedig, rhaid i'r BGC gynnal asesiad lles lleol i nodi lle mae'r ddinas yn perfformio'n dda, lle mae angen iddi wella a'i heriau allweddol.

Mae'r asesiad o les lleol Caerdydd yn cael ei ddwyn ynghyd yn Adroddiad Caerdydd Heddiw, dan y themâu canlynol ac yn ôl amcanion lles (ALI) y BGC:

- Demograffeg
- Iechyd a Lles
- ALI 1: Mae Caerdydd yn lle gwych i gael eich magu
- ALI 2: Mae Caerdydd yn lle gwych i dyfu'n hŷn
- ALI 3: Cefnogi pobl allan o dlodi
- ALI 4: Cymunedau diogel, hyderus a grymus
- ALI 5: Prifddinas sy'n gweithio dros Gymru
- ALI 6: Mae Caerdydd yn Tyfu mewn Ffordd Gadarn
- ALI 7: Moderneiddio ac Integreiddio ein Gwasanaethau Cyhoeddus

Mae'r Crynodeb Gweithredol hwn yn nodi'r materion allweddol sy'n codi o adroddiad [Caerdydd Heddiw](#).

Yn ogystal â dadansoddi setiau data allweddol, tueddiadau dros amser a pherfformiad o gymharu â meysydd eraill, megis Awdurdodau Lleol Cymru a Dinasoedd Craidd y DU, mae'r asesiad yn defnyddio corff helaeth o ddata a llenyddiaeth, gan gynnwys nifer o adroddiadau pwysig fel y'u crynhoir yn **Atodiad A**.

Cyfeiriwch at yr [Adroddiad Cefndir](#) i gael rhagor o wybodaeth am y dull a ddefnyddir ar gyfer yr asesiad a'r sylfaen dystiolaeth sy'n ei gefnogi, gan gynnwys crynodeb o'r adolygiadau a'r asesiadau statudol sy'n cael eu hystyried.

Nodyn

Er bod yr asesiad wedi'i gynnal gan ddefnyddio'r data mwyaf cyfredol, mewn llawer o achosion nid yw hyn yn dangos effaith lawn pandemig byd-eang Covid-19 gan fod y gwaith o gasglu rhai setiau data wedi'u hatal.

Demograffeg

Yn 2020, roedd 369,202 o bobl yn byw yng Nghaerdydd; mae'r boblogaeth wedi tyfu'n sylweddol dros y 25 mlynedd diwethaf, gyda chynnydd o 68,438 o drigolion ers 1995. Yn gyffredinol, mae amcanestyniadau poblogaeth yn dangos y bydd y twf yn arafu dros y 25 mlynedd nesaf (2018-2043). Fodd bynnag, rhagwelir y bydd y boblogaeth yn cynyddu gan 24,642 o hyd. Mae'r twf hwn yn golygu y bydd rhagor o bwysau ar seilwaith ffisegol y ddinas, yr amgylchedd naturiol a gwasanaethau cyhoeddus.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Twf poblogaeth yn parhau, ond yn arafu:** Mae Caerdydd wedi tyfu'n sylweddol dros y 25 mlynedd diwethaf. Er bod amcanestyniadau poblogaeth yn dangos y bydd y twf yn arafu dros y 25 mlynedd nesaf (2018-2043), rhagwelir y bydd y boblogaeth yn cynyddu gan 24,642 o hyd, gyda'r gyfradd twf uchaf ymhlith pobl 65 oed a hŷn. Bydd y twf parhaus ym mhoblogaeth hŷn y ddinas yn arwain at angen cynyddol am wasanaethau iechyd a gofal, ac felly galw cynyddol am y gwasanaethau hyn.

Rhagwelir cynnydd yn y categori oedran 16-64 hefyd, ond bydd yn cyfrif am ganran lai o gyfanswm y boblogaeth. Bydd angen gwaith i sicrhau bod y ddinas yn parhau i fod yn lle deniadol i fyw a gweithio ynddo. At hynny, rhagwelir y bydd gostyngiad yn y grŵp oedran 0-15, a fydd yn arwain at oblygiadau o ran cynllunio system ysgolion y ddinas a gwasanaethau cyhoeddus eraill i blant a phobl ifanc yn y tymor hir.

- **Darparu ar gyfer cartrefi a swyddi newydd:** Mae twf parhaus ym mhoblogaeth y ddinas yn golygu bod angen darparu ar gyfer cartrefi a swyddi newydd. Mae sicrhau bod cartrefi newydd o ansawdd uchel, yn gynaliadwy ac yn effeithlon o ran ynni, a bod swyddi'n cyd-fynd â'r strategaeth economi werdd, yn hanfodol wrth symud ymlaen. Mae Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) newydd yn cael ei baratoi ar gyfer Caerdydd ar hyn o bryd, a bydd ymgynghoriad yn cael ei gynnal ar 3 senario twf poblogaeth. Mae'r opsiynau'n caniatáu ystyried gwahanol lefelau o dwf mewn swyddi a chartrefi:

- **Opsiwn A (Llinell Sylfaen):** Cyfanswm o tua 19,000 o gartrefi newydd (gofyniad gweddilliol am 2,140 o gartrefi newydd); cyfanswm o tua 30,000 o swyddi newydd.
- **Opsiwn B:** Cyfanswm o tua 24,000 o gartrefi newydd (gofyniad gweddilliol am 7,640 o gartrefi newydd); cyfanswm o tua 32,300 o swyddi newydd.
- **Opsiwn C:** Cyfanswm o tua 30,500 o gartrefi newydd (gofyniad gweddilliol am 14,790 o gartrefi newydd); cyfanswm o tua 43,000 o swyddi newydd.

- **Rheoli effeithiau amgylcheddol twf poblogaeth:** Mae effeithiau amgylcheddol twf poblogaeth a newid yn yr hinsawdd yn her hirdymor fawr i'r ddinas. Bydd angen i Gaerdydd addasu i helpu i liniaru'r effeithiau posibl sy'n eang eu cwrmpas ac sy'n cynnwys: mwy o berygl o lifogydd a thywydd poeth a mwy o achosion; dirywiad mewn cydnerthedd ecosystemau; dirywiad rhywogaethau a mwy o achosion o blâu a chlefydau, gan effeithio ar ddiogelu'r cyflenwad bwyd a mynediad at fwyd iach ar raddfa genedlaethol a byd-eang.

- **Darlun ansicr ar fudo rhyngwladol:** Mae cyfanswm mudo net Caerdydd wedi bod yn bositif ers nifer o flynyddoedd, wedi'i sbarduno gan lefelau uchel o fudo rhyngwladol net, sy'n gwrthbwysio all-lif net o bobl o ran mudo mewnol. Mae darlun mudo rhyngwladol y dyfodol yn ansicr, o ystyried y newidiadau diweddar i'r system fewnfudo ac effaith Covid-19.
- **Proffil oedran ar draws y ddinas:** Mae poblogaeth hŷn Caerdydd wedi'i chanoli'n fwy yng Ngogledd y ddinas ar hyn o bryd; ardal Gogledd Caerdydd sydd â'r ganran uchaf a'r nifer uchaf o bobl 65 oed a hŷn, sef 20% (32,128 o bobl). Fodd bynnag, mae niferoedd y bobl ifanc (0-25 oed) yn fwy dwys yng nghanol y ddinas ac o'i hamgylch, gyda niferoedd arbennig o uchel o bobl ifanc yn byw yn Cathays (16,721), y gellir eu priodoli i'r boblogaeth fawr o fyfyrwyr.
- **Poblogaeth sy'n gynyddol amrywiol:** Mae 15.3% o boblogaeth Caerdydd yn dod o grŵp lleiafrifoedd ethnig. Mae hyn yn llawer uwch na chyfartaledd Cymru o 4.4%, a'r uchaf o bell ffordd ymhlith awdurdodau lleol Cymru. Mae yna hefyd fwy o amrywiaeth ymysg poblogaeth ifanc y ddinas: yng Nghaerdydd, mae 22.4% o'r rhai 0-19 oed yn nodi eu bod yn dod o grŵp lleiafrifoedd ethnig.

Mae canran uchel o bobl sy'n nodi eu bod yn dod o grŵp lleiafrifoedd ethnig yn byw mewn wardiau canol y ddinas.

- **Nifer cynyddol o siaradwyr Cymraeg:** Mae'r Gymraeg yn rhan bwysig o les diwylliannol yng Nghymru. Mae nifer y siaradwyr Cymraeg 3 oed a hŷn yng Nghaerdydd wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf, wedi'u hysgogi'n bennaf gan siaradwyr Cymraeg yn mudo o ranbarthau eraill yng Nghymru yn ogystal ag ehangu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg. Disgwylir y gallai Caerdydd symud o'r trydydd safle i'r cyntaf yng Nghymru o ran cyfanswm y siaradwyr Cymraeg yn y blynyddoedd i ddod.

Iechyd a Lles

Mae poblogaeth Caerdydd mewn iechyd cymharol dda ar draws pob grŵp oedran. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o drigolion yn dweud nad yw un agwedd neu fwy ar eu ffordd o fyw yn iach, gan dynnu sylw at y ffaith bod angen gwaith sylweddol i annog newid mewn ymddygiad i leihau lefelau afiachedd a marwolaeth cyn pryd y gellir eu hosgoi. At hynny, mae nifer o heriau'n wynebu'r gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol, yn enwedig effeithiau cyfunol newid yn yr hinsawdd a Covid-19. Mae'r ffactorau hyn yn ddeinamig, ac mae'r effeithiau'n eang ar draws penderfynyddion ehangach iechyd. Ar hyn o bryd mae gan y ddinas gyfle i weithredu polisiau i ddylanwadu'n gadarnhaol ar iechyd, lles, yr economi a'r amgylchedd, yn unol ag ethos a nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Mae lefelau iechyd cyffredinol yng Nghaerdydd yn dda:**

Mae disgwyliad oes dynion, yn ogystal â chyfran eu bywyd a dreulir mewn iechyd da, wedi cynyddu dros amser ac wedi symud yn uwch na chyfartaledd Cymru. Mae disgwyliad oes menywod wedi amrywio dros amser, ond mae wedi bod yn cynyddu ers 2015-17. Mae cyfran eu bywyd a dreulir mewn iechyd da hefyd yn cynyddu'n gyson ac mae bellach yn debyg i gyfartaledd Cymru.

- **Fodd bynnag, mae anghydraddoldebau clir ar draws y ddinas:**

Wardiau yn yr 'Arc Ddeheuol' sydd fwyaf difreintiedig o ran iechyd. Mae digon o dystiolaeth bod ffactorau cymdeithasol, gan gynnwys addysg, statws cyflogaeth, lefel incwm, rhywedd ac ethnigrwydd yn cael dylanwad amlwg ar ba mor iach yw unigolyn.

- **Mae trigolion Caerdydd, yn gyffredinol, yn byw bywyd iach, ond mae problemau o hyd:**

Mae Caerdydd yn cymharu'n dda ag Awdurdodau Lleol eraill yng Nghymru ar draws ystod o ddangosyddion ffordd iach o fyw, gan berfformio'n uwch na chyfartaledd Cymru. Fodd bynnag:

- Nid yw traean o oedolion yn bwyta pum dogn o ffrwythau a llysiau y dydd
- Mae bron i draean yn egniïol llai na 30 munud yr wythnos
- Nid yw 4 pherson o bob 10 yn egniïol am 150 munud yr wythnos
- Dywedodd dros hanner y boblogaeth oedolion yng Nghaerdydd eu bod dros bwysau neu'n ordew.

- **Yfed alcohol:** Mae Caerdydd yn uwch na chyfartaledd Cymru o ran nifer yr oedolion sy'n yfed mwy na 14 uned o alcohol yr wythnos. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod cyfran uwch o oedolion yn ardaloedd lleiaf difreintiedig y ddinas, ac o amgylch canol y ddinas, yn yfed mwy o alcohol na'r hyn a argymhellir.

- **Ansawdd aer:** Caerdydd sydd â'r lefelau llygredd NO2 a Deunydd Gronynnol (PM2.5 a PM10) uchaf yng Nghymru. Mae llygredd aer yn un o brif achosion salwch a marwolaethau y gellir eu hosgoi, gyda thrafnidiaeth petrol a disel yn gyfrannwr mawr. Hefyd, mae ansawdd aer gwael yn cael effaith andwyol ar yr amgylchedd naturiol a bioamrywiaeth oherwydd lefelau Deunydd Gronynnol.

Er bod ansawdd aer gwael yn effeithio ar bob un ohonom, mae rhai pobl yn fwy agored i niwed. Y bobl sy'n dioddef fwyaf o ansawdd aer gwael yn aml yw'r rhai ifanc iawn, y bobl hen iawn a'r rhai sydd eisoes yn dioddef o afiechyd. Mae cysylltiad hefyd rhwng lefelau uwch o lygredd aer, ac amddifadedd.

- **Iechyd a Lles Plant a Phobl Ifanc: Trafodir iechyd a lles plant a phobl ifanc Caerdydd yn y bennod:** Mae Caerdydd yn lle gwych i gael eich magu. Yn gwyno, mae lefelau cyffredinol iechyd plant yng Nghaerdydd yn dda, fodd bynnag, mae dros un o bum plentyn (4 neu 5 oed) dros bwysau neu'n ordew; nid yw bron hanner plant Dechrau'n Deg yn cyrraedd cerrig milltir datblygiadol 3 oed; ac mae'r nifer sy'n manteisio ar frechlynnau plentynod yn is na'r targed ar gyfer y rhan fwyaf o'r brechlynnau imiwrneiddio a drefnwyd. Mae lles meddyliol plant (11-16 oed) yn debyg ar draws Awdurdodau Lleol Cymru, ond mae'r pandemig wedi arwain at gynydd sylweddol yn nifer y plant a'r bobl ifanc sy'n dioddef problemau emosiynol ac iechyd meddwl.

- **Iechyd a Lles Pobl Hŷn:** Trafodir iechyd a lles pobl hŷn Caerdydd yn y bennod: Mae Caerdydd yn lle gwych i dyfu'n hŷn. Yn gwyno, mae pobl hŷn yn fwy tebygol o fod â chyflyrau hirdymor ac anghenion gofal cymhleth, ac angen aros yn yr ysbyty am hirach ac yn amlach. Rhagwelir y bydd nifer y bobl 65 oed a hŷn yng Nghaerdydd yn cynyddu dros y 25 mlynedd nesaf, gan arwain at: dwf rhagamcanol yn nifer y bobl hŷn ag anghenion gofal cymhleth (gan gynnwys dementia difrifol); cynnydd yn y galw am wasanaethau yn seiliedig ar eiddilwch; a'r angen am ragor o lety i bobl hŷn.

Effaith Covid-19:

- Mae pandemig Covid-19 wedi amlygu sut mae anghydraddoldebau presennol, megis amddifadedd, incwm isel, a thai gwael yn gysylltiedig â risg uwch o fynd yn sâl gyda'r defyd.
- Yn ogystal â'r effeithiau uniongyrchol amlwg, mae'r pandemig wedi cael effaith anuniongyrchol sylweddol ar wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghaerdydd (yn unol â gweddill Cymru) sydd â mynediad cyfyngedig at atal, diagnosis, triniaeth ac adsefydlu, ac mae wedi'i ddwysáu gan yr aflonyddwch ar dderbyniadau i'r ysbyty, gofal sylfaenol a gwasanaethau cymunedol.
- Mae canlyniadau iechyd a lles hirdymor argyfwng economaidd Covid-19 hefyd yn debygol o gael eu dosbarthu'n anghyfartal yn yr un modd, gan waethygu anghydraddoldebau iechyd i unigolion o gefndiroedd tlotach a difreintiedig, grwpiau lleiafrifoedd ethnig a chymunedau difreintiedig.
- Mae [adroddiad diweddaraf Cyfarwyddwr Iechyd y Cyhoedd](#) yn canolbwyntio ar fynd i'r afael ag annhegwch a blaenoriaethu atal wrth adfer o Covid-19. Mae'r adroddiad yn nodi 5 maes gweithredu â blaenoriaeth er mwyn lleihau anghydraddoldebau iechyd wrth ddod allan o'r pandemig:
 1. **Imiwneiddio Plant:** Mae'r pandemig wedi effeithio ar amseroldeb brechu, yn enwedig ymhlith plant o oedran cyn ysgol a phlant o oedran ysgol uwchradd. Mae rhai arwyddion o adferiad, ond mae gwaith i'w wneud i sicrhau bod plant yn cael eu brechlynnau ar yr adeg briodol, yn ogystal â chynyddu'r nifer sy'n cael eu brechu yn gyffredinol.
 2. **Iechyd Meddwl Plant:** Mae'r pandemig wedi cael effaith negyddol sylweddol yng Nghymru ar iechyd meddwl a lles, gydag unigrwydd, arwahanrwydd a straen ar rieni yn cyfrannu at hyn. Fodd bynnag, effeithiwyd yn arbennig ar blant a phobl

ifanc, gyda'r pandemig yn arwain at fwy o alw a chymhlethdod ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl ac ymyrraeth argyfwng i blant a phobl ifanc yn lleol. Er i atgyfeiriadau i Wasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasod Arbenigol (CAMHS) ostwng ar adeg cyflwyno'r cyfnod clo, cynyddodd atgyfeiriadau i'r gwasanaeth 108% ar ôl i'r ysgolion ailagor ym mis Medi 2020.

3. **Sgrinio:** Ym mis Mawrth 2020, er mwyn cefnogi'r ymateb i Covid-19, cafodd llawer o raglenni sgrinio oedolion eu hoedi dros dro. Ailddechreuodd y cyfan ymhén 6 mis, ond mae'r amcangyfrifon diweddaraf ar lefel Cymru yn awgrymu y bydd y rhaglenni'n cymryd rhwng 10-48 mis i adfer yn llwyr. Cyn y pandemig, roedd BIP Caerdydd a'r Fro wedi'i sgorio yr 'ail isaf' o ran y nifer sy'n manteisio ar yr holl raglenni sgrinio oedolion o gymharu â Byrddau Iechyd eraill, ar wahân i sgrinio'r fron, a oedd wedi'i sgorio 'yr isaf' o gymharu â Byrddau Iechyd eraill.
4. **Gweithgarwch Corfforol a Bwyta'n Iach:** Er bod yr effeithiau'n dal i ddod i'r amlwg, mae'r pandemig yn debygol o fod wedi effeithio ar allu pobl i fwyta'n dda a bod yn gorfforol actif. Mae data arolwg cenedlaethol a lleol sy'n dod i'r amlwg wedi tynnu sylw at y ffaith mai pobl o gymunedau difreintiedig yw'r rhai sy'n cael eu heffeithio fwyaf gan eu bod yn gwneud llai o weithgarwch corfforol, yn bwyta llai o ffrwythau a llysiau ac effeithiwyd ar y gallu i fforddio bwyd.
5. **Ansawdd Aer:** Gostyngodd lefelau NO2 yn sylweddol o ganlyniad i'r cyfnodau clo a gyflwynwyd yn ystod pandemig Covid-19. Roedd hyn yn gysylltiedig â gostyngiad yn nifer y bobl a oedd yn teithio mewn ceir i'r gwaith a chanolfannau siopa, a chynnydd mewn cerdded a beicio yn ystod y cyfnodau hyn. Nid yw'n glir ar hyn o bryd beth fydd y patrymau teithio yn y tymor canolig a'r tymor hir wrth i ni ddod allan o'r pandemig.

Amcan Lles 1: Mae Caerdydd yn lle gwych i gael eich magu

Mae Caerdydd eisoes yn lle da i lawer o'i phlant a'i phobl ifanc gael eu magu ynddo, gyda system ysgol sy'n gwella'n gyflym ochr yn ochr â'r manteision y mae prifddinas yn ei chynnig fel amrywiaeth eang o gyfleoedd hamdden, chwaraeon a diwylliannol. Drwy ymrwymiad ein dinas i ddod yn Ddinas sy'n Dda i Blant, mae Caerdydd yn arwain y ffordd wrth sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael lleisio ei farn ac yr ystyrir ei anghenion, gydag ymagwedd sy'n seiliedig ar hawliau'r plentyn wedi ei ymgorffori yn y system ysgolion, ond hefyd ar draws pob agwedd ar wasanaethau cyhoeddus a bywyd dinesig.

Serch hynny, mae'r darlun cadarnhaol hwn yn cynnwys agweddau y mae angen eu gwella ymhellach; mae angen parhau i ganolbwyntio ar fynd i'r afael ag anghydraddoldeb o ran cyflawniad, cyfranogiad a dilyniant – sydd wedi'i waethygu gan y pandemig Covid-19.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Twf poblogaeth plant a phobl ifanc yn arafu:** Ym mis Ebrill 2021, roedd 56,943 o ddisgyblion wedi'u cofrestru mewn ysgolion a gynhelir yng Nghaerdydd, cynnydd o 3,169 ers mis Ionawr 2016. Fodd bynnag, mae amcanestyniadau poblogaeth cyffredinol yn rhagweld y bydd twf yn arafu dros y 25 mlynedd nesaf, gyda gostyngiad yn y categori oedran 0-15. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd heriau digonolrwydd lleol wrth i nifer y dysgwyr mewn ysgolion uwchradd gyrraedd ei lefel uchaf, gyda heriau tymor byr i ganolig i ddiwallu anghenion darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).
- **Gwella amrywiaeth ym mhoblogaeth ifanc y ddinas:** Yng Nghaerdydd, mae 22.4% o'r rhai rhwng 0 a 19 oed yn nodi eu bod yn perthyn i grŵp lleiafrifoedd ethnig.
- **Digonolrwydd gofal plant:** Mae'r canfyddiadau cychwynnol yn dangos bod digon o ofal plant ar y cyfan ledled Caerdydd i ddiwallu anghenion rhieni fel y gallant weithio a/neu gymryd rhan mewn hyfforddiant. Fodd bynnag, mae rhywfaint o alw nas diwallwyd mewn rhai ardaloedd, ac mae angen gwneud gwaith i hyrwyddo'r cymorth ariannol sydd ar gael i helpu i dalu am ofal plant.
- **Cynnydd da mewn cyrraedd addysgol, ond mae bylchau o hyd i grwpiau penodol o ddysgwyr:** Mae cyrraedd addysgol wedi codi bob blwyddyn yng Nghaerdydd ers 2012 ac mae ysgolion Caerdydd bellach ymhlith y rhai sy'n perfformio orau yng Nghymru. Fodd bynnag, mae bwlch sylweddol o hyd mewn deilliannau addysg grwpiau poblogaeth penodol, gan gynnwys:
 - Disgyblion o deuluoedd incwm isel
 - Plant sy'n Derbyn Gofal
 - Plant sy'n Cael eu Haddysg Heblaw yn yr Ysgol
 - Bechgyn Gwyn Prydeinig o Ardaloedd o Amddifadedd Uwch
- **Effaith Tlodi Plant:** Mae un rhan o bump o blant dan 16 oed yn byw mewn teuluoedd incwm isel cymharol yng Nghaerdydd. Mae effaith hyn yn amlwg wrth ystyried deilliannau addysgol is disgyblion o deuluoedd incwm isel yng Nghaerdydd. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod plant o deuluoedd incwm isel yn fwy tebygol o fod â theimladau o unigedd, cael eu tynnu i mewn i ymddygiad gwrthgymdeithasol, troseddau neu ddioddef effeithiau troseddau. Mae plant o deuluoedd incwm isel hefyd yn fwy tebygol o ddioddef Profiadau Niweidiol yn ystod Plentynod ac mae cyfraddau'r plant yr ystyrir iddynt fod mewn perygl, sy'n cael eu rhoi ar y gofrestr amddiffyn plant, neu sy'n cael

eu rhoi mewn gofal, yn llawer uwch yng nghymunedau mwyaf difreintiedig y ddinas.

- **Iechyd Plant:** Gall profiadau a pherthnasoedd plentyn yn eu blynyddoedd ffurfiannol gael effeithiau hirdymor. Er bod lefelau cyffredinol Iechyd Plant yn dda yng Nghaerdydd:
 - Mae dros un rhan o bump o blant 4 neu 5 oed yng Nghaerdydd dros eu pwysau neu'n ordew
 - Nid yw bron hanner plant Dechrau'n Deg yn cyrraedd cerrig milltir datblygiadol 3 oed.
 - Mae'r nifer sy'n cael brechiadau plentyndod yn gyson is na'r targed o 95% ar gyfer y rhan fwyaf o'r imiwneiddiadau sydd wedi'u hamserlennu. Mae cysylltiad hefyd rhwng plant sy'n byw mewn ardaloedd economaidd-gymdeithasol mwy difreintiedig a llai o bobl yn dewis cael eu brechu. At hynny, mae nifer y plant yn eu harddegau sy'n cael eu brechu yng Nghaerdydd a'r Fro yn sylweddol is o gymharu â gweddill Cymru.
- **Llwyth achosion cynyddol y Gwasanaethau Plant:** Ers 2017, bu cynnydd mewn llwyth achosion, o'r pwynt cyswllt cyntaf hyd at y Gofrestr Amddiffyn Plant a nifer y Plant sy'n Derbyn Gofal.
- **Cefnogi pobl ifanc i mewn i waith, addysg neu gyflogaeth:** Mae cefnogi pobl ifanc i mewn i waith, addysg bellach neu hyfforddiant yn brif flaenoriaeth i'r ddinas. Rhaid i'r ddinas barhau i feithrin perthynas gref rhwng ysgolion, cyflogwyr a phartneriaid addysg bellach Caerdydd i gefnogi pobl ifanc i gael swyddi a gyrfaoedd da.
- **Pobl ifanc a throseddau:** Cydnabyddir bod plant a phobl ifanc yn fwy tebygol o fod yn darged meithrin perthnasau amhriodol ar-lein a chamfanteisio, yn enwedig os ystyrir eu bod mewn mwy o berygl neu'n agored i niwed. Mae sawl ffactor sy'n dueddol o gynyddu'r tebygolrwydd y bydd person ifanc yn ymwneud â throseddau, gan gynnwys:
 - Bod yn wrywaidd
 - Byw yn 'Arc Ddeheuol' Caerdydd/ ardaloedd o amddifadedd uwch
 - Yn ymwneud â'r Gwasanaethau Plant
 - Wedi cael dedfryd neu gollfarn yn flaenorol
 - Wedi dioddef Profiadau Plentynod Niweidiol (PPN)
 - Yn ymwneud â gweithgarwch sy'n gysylltiedig â chyffuriau, a all arwain at gysylltiad pellach ag ymddygiad treisgar fel troseddau cyllyll.

Effaith Covid-19:

- Er bod plant a phobl ifanc yn parhau i fod yn llai agored i Covid-19 yn glinigol ar y cyfan nag oedolion, mae'r feirws wedi tarfu yn sylweddol ar eu bywydau bob dydd. Mae plant a phobl ifanc yn arbennig wedi profi newidiadau sylweddol i addysg, wrth i ysgolion gau am nifer o gyfnodau estynedig gan arwain at ddysgu ar-lein, gwahanu oddi wrth ffrindiau a theuluoedd estynedig, a diffyg mynediad at weithgareddau hamdden a chwaraeon yr oeddent yn eu mwynhau o'r blaen. Fel y nododd un ymatebydd i Ymgynghoriad Cyllideb 2021, *"Nid ydym yn siŵr o gyfanswm yr effaith y bydd COVID yn ei chael ar blant o bob oed yng Nghaerdydd. Mae ysgolion fy mhlant wedi gwneud gwaith anhygoel, ond rhaid inni barhau i'w cefnogi i helpu ein plant. Bydd angen mwy o wasanaethau cymorth, TG a newidiadau i adeiladau ysgolion i gael mwy o le ar blant."*
- I blant a phobl ifanc mwyaf agored i niwed y ddinas, mae effaith y pandemig wedi bod yn fwy, gan ehangu anghydraddoldebau ymhellach. Mae plant sydd fwyaf agored i niwed yn cynnwys: plant ag anghenion dysgu

ychwanegol; plant o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig; dysgwyr cyfrwng Cymraeg nad ydynt yn siarad Cymraeg gartref; plant nad oes ganddynt fynediad at y rhyngwrdd; plant ag oedi datblygiadol; a phlant o ardaloedd difreintiedig, yn enwedig y rhai nad oes manau awyr agored ar gael iddynt. Mae'r pandemig wedi cynyddu amlygiad plant Cymru i Drais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig, a Thrais Rhywiol (VAWDASV), a adlewyrchir gan gynydd mewn galwadau i linellau cymorth.

- Mae'r pandemig wedi cael effaith negyddol sylweddol yng Nghymru ar iechyd meddwl a lles, gydag unigrwydd, arwahanrwydd a straen ar rieni yn cyfrannu at hyn. Yn cyd-daro ag ailagor ysgolion yn dilyn y cyfnod clo diweddaraf, bu cynnydd sylweddol yn nifer y plant a'r bobl ifanc sy'n datgan problemau iechyd emosiynol a meddyliol. Roedd pobl ifanc yn fwy agored i effeithiau cyfyngiadau'r pandemig ar iechyd meddwl na phlant iau neu oedolion hŷn; yn ogystal â phobl ifanc nad oeddent mewn cyflogaeth, addysg na hyfforddiant, a phobl o ardaloedd mwy difreintiedig.

Amcan Lles 2: Mae Caerdydd yn lle gwych i dyfu'n hŷn

Wrth i'r ddinas dyfu a disgwyliad oes barhau i gynyddu, disgwylir i nifer y bobl hŷn rhwng 65 ac 84 oed sy'n byw yng Nghaerdydd dyfu'n sylweddol. Er bod y rhan fwyaf o bobl hŷn yn iach, mae disgwyliad oes cynyddol yn golygu bod mwy o bobl yn dioddef o salwch yn ddiweddarach yn eu hoes ac yn dibynnu fwyfwy ar wasanaethau cyhoeddus. At hynny, mae Covid-19 hefyd wedi cael effaith sylweddol ar bobl hŷn, o safbwynt marwolaethau ac afiechyd yn ogystal ag iechyd meddwl a chorfforol.

I ateb yr heriau hyn, mae gwasanaethau cyhoeddus yn parhau i gydlynw'r meysydd gofal cymdeithasol, iechyd a thai gyda'r nod o gadw pobl yn hapus ac iach ac yn eu cartrefi a'u cymunedau lleol eu hunain cyn hired â phosibl.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Poblogaeth sy'n heneiddio:** Gan ddefnyddio amcanestyniadau poblogaeth 2018, rhagwelir y bydd nifer y bobl 65 oed a hŷn yng Nghaerdydd yn cynyddu ychydig dros 33% erbyn 2043, i 68,364. Rhagwelir y bydd nifer y bobl 85 oed a hŷn yn codi hyd yn oed yn fwy sydyn, gan ychydig dros 52% i 11,156 yn 2043.

Mae'r boblogaeth hŷn wedi'i chanoli'n fwy yng Ngogledd Caerdydd ar hyn o bryd; ardal Gogledd Caerdydd sydd â'r ganran uchaf a'r nifer uchaf o bobl 65 oed a hŷn, sef 20% (32,128 o bobl).

Bydd y twf parhaus ym mhoblogaeth hŷn y ddinas yn arwain at angen am fwy o wasanaethau iechyd a bydd yn rhoi mwy o alw ar wasanaethau iechyd a gofal.
- **Bodddhad bywyd i bobl hŷn:** Mae cyfran uwch o bobl hŷn (65 oed a hŷn) yng Nghaerdydd yn rhoi sgôr o 7 neu fwy allan o 10 o ran bodddhad bywyd, o gymharu â grwpiau demograffeg eraill, er bod bodddhad bywyd ymhlith pobl hŷn yng Nghaerdydd ychydig yn is na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru gyfan.
- **Nifer cynyddol o bobl ag anghenion gofal cymhleth:** Mae'r twf a ragwelir yn nifer y bobl hŷn ag anghenion gofal cymhleth (gan gynnwys dementia difrifol) yn debygol iawn o arwain at fwy o bwysau ar wasanaethau iechyd a gofal, er enghraifft, rhagwelir y bydd nifer yr oedolion hŷn sy'n byw gyda dementia difrifol yn dyblu erbyn 2040 yng Nghymru.
- **Eiddilwch a chwympiadau:** Rhagwelir y bydd y galw am wasanaethau sy'n seiliedig ar lefelau eiddilwch yn cynyddu oherwydd y cynnydd yn nifer y bobl hŷn yn y dyfodol, ac mae modelu blaenorol wedi rhagweld cynnydd yn y galw o hyd at 31% yng Nghaerdydd a'r Fro rhwng 2015 a 2025.

Gallu corfforol oedd y mater mwyaf o bell ffordd oedd yn atal y bobl hŷn a ymatebodd i'r arolwg Asesiad Anghenion y Boblogaeth rhag bod mewn rheolaeth o'u bywydau bob dydd (62.9%). Gall eiddilwch achosi cwympiadau, ac mae cwympiadau yn bryder iechyd cyhoeddus allweddol i bobl hŷn. Cynhaliodd Teleofal Caerdydd ddadansoddiad o gleientiaid a gwmpodd yn ystod 2020-21 a chanfu fod 84% o'r rhai a gwmpodd wedi gwneud hynny'n flaenorol, h.y. roeddent wedi cwmpo mwy nag unwaith. Nodwyd mai colli cryfder a chydwyssedd oedd y rheswm dros y rhan fwyaf o'r cwympiadau hyn, ac yna cyflyrau iechyd hirdymor.

- **Tai:** Mae gan boblogaeth sy'n heneiddio Caerdydd oblygiadau penodol o ran maint, math a lleoliad y llety sy'n benodol i'w hanghenion. Gall tai gwael neu anaddas amharu'n anghyfartal ar iechyd corfforol a meddyliol, annibyniaeth a lles pobl hyn. Amcangyfrifodd asesiad o lety tai pobl hŷn, a gynhaliwyd ar gyfer y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yn 2018, fod angen 3,051 o unedau ychwanegol o lety i bobl hŷn erbyn 2035 yng Nghaerdydd, cymysgedd o dai, tai â gofal a gofal nysio.
- **Anghenion amrywiol:** Mae gan Gaerdydd a'r Fro boblogaeth amrywiol, gyda phobl o lawer o wahanol ddiwylliannau a chefnidiroedd, sy'n ased gwych i'n cymunedau, ond mae hefyd yn golygu y gall anghenion amrywio ar draws y boblogaeth. Mae angen i wasanaethau allu addasu ac ymateb i'r amrywiaeth hon, ac i'r cenedlaethau nesaf o bobl hŷn a fydd ag anghenion gwahanol, a chynnig asedau gwahanol i'r gymuned. Er enghraifft, bydd mwy yn gyfarwydd â thechnoleg ddigidol yn y dyfodol.

Effaith Covid-19:

- **Iechyd corfforol a mynediad at ofal iechyd:** Mae Covid-19 wedi cael effaith sylweddol ar bobl hŷn, o safbwynt marwolaethau ac afiechyd yn ogystal ag iechyd meddwl a chorfforol. Mae ymchwil wedi dangos bod oedran yn cynyddu'r risg o farw o Covid-19 oherwydd bod systemau imiwnedd yn dirywio ac mae pobl hŷn yn fwy tebygol o fod â chyflyrau hirdymor. Yn yr un modd, mae symudedd ac amodau cylchrediad y gwaed pobl hŷn wedi dirywio yn sgil y cyfnod clo ac mae dad-gyflyru wedi digwydd, a allai arwain at berygl o gwyrmpo.
- **Iechyd meddwl a lles:** Mae'r pandemig wedi arwain at beryglon cynyddol o bryder, panig ac iselder yn ymwneud ag iechyd ymysg pobl hŷn, yn enwedig y rhai mewn sefydliadau. Mae Covid-19 wedi cael effaith andwyol ar les pobl hŷn mewn cartrefi gofal, er enghraifft, cyfyngiadau ar gyswllt cymdeithasol oherwydd atal ymweliadau dan do. Mae unigrwydd ac arwahanrwydd wedi gwaethgu i lawer o bobl hŷn, fel y mae un ymatebydd i arolwg Holi Caerdydd 2020 wedi egluro, *"Y newid mwyaf i mi yw methu gweld teulu a ffrindiau fel y mynnaf (dwi'n byw ar fy mhen fy hun) a pheidio gallu mynd i'r sinema a'r theatr. Rydw i wedi ymddeol felly mae'r pethau hyn yn rhan fawr o'm bywyd."* Mae teimladau o bryder ac ofn wedi dod i'r amlwg hefyd oherwydd y pandemig a'r cyfyngiadau symud. Roedd pobl a oedd gynt yn hunangynhaliol yn cael eu hunain angen cymorth. Mae llawer o bobl hŷn wedi ei chael hi'n anodd cael cymorth wrth adael yr ysbyty, gan arwain weithiau at aros yn yr ysbyty am hirach.
- **Allgáu digidol:** Er bod llawer mwy o bobl dros 55 oed wedi gallu defnyddio'r we, mae'r gagendor digidol wedi ehangu yn ystod y pandemig, gyda mwy o wasanaethau'n symud i weithredu ar-lein yn unig. Mae allgáu digidol wedi bod yn broblem i lawer o bobl hŷn o ran cael gafael ar wasanaethau cymorth hanfodol, nid yn unig oherwydd diffyg offer, ond diffyg hyder neu ofn defnyddio gwasanaethau ar-lein hefyd.
- **Datblygiadau cadarnhaol mewn ymateb i Covid-19:** Bu'n rhaid i wasanaethau addasu, ac, mewn rhai achosion, mae hyn wedi golygu bod mwy o bobl wedi gallu cael gafael arnynt, ac mae gwasanaethau wedi gweithredu ffyrdd hyblyg ac ystwyth o weithio. Mae cysylltiadau newydd wedi'u gwneud, ac mae llawer o bobl wedi gwirfoddoli yn eu cymunedau i gefnogi pobl hŷn gyda siopa, casglu presgripsiynau neu fod yn gyfaill i rywun dros y ffôn. Fel yr amlygwyd, mae Covid-19 hefyd wedi annog datblygiadau mewn atebion digidol. Mae staff iechyd a gofal cymdeithasol wedi defnyddio technoleg i gysylltu pobl â'u teuluoedd, er enghraifft, cyfrifiaduron llechen mewn cartrefi gofal a wardiau ysbytai fel y gall teuluoedd ac anwyliad siarad. Mae hyn wedi bod o gymorth os yw teulu unigolyn ymhell i ffwrdd ac ni fyddai fel arall yn gallu gweld ei berthnasau'n hawdd.

Amcan Lles 3: Cefnogi pobl allan o dlodi

Er gwaethaf twf economaidd Caerdydd dros y 30 mlynedd ddiwethaf, mae'r patrymau tlodi ac anghydraddoldeb a ymddangosodd genhedlaeth yn ôl yn parhau o hyd ac maent wedi'u gwaethygu gan y pandemig Covid-19. Mae economi gref yn hanfodol i drechu tlodi, ond nid yw ffocws ar greu swyddi'n ddigon ar ei ben ei hun. Rhaid iddo fynd law yn llaw ag ymdrechion ar y cyd i ddileu'r rhwystrau y mae llawer o bobl yn eu hwynebu wrth gael a chadw swydd dda, a gwella ansawdd y gyflogaeth sydd ar gael yn economi'r ddinas.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Pe bai 'Arc Ddeheuol' Caerdydd yn un awdurdod lleol, dyma fyddai'r mwyaf difreintiedig o bell ffordd yng Nghymru:** O ran amddifadedd incwm, mae dros draean (35.6%) o'r Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (ACEHI) yn yr 'Arc Ddeheuol'—wedi'u rhestru yn y 10% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Mae bron i un rhan o bump o'r ACEHI yng Nghaerdydd yn y 10% mwyaf difreintiedig yng Nghymru, y drydedd gyfran uchaf o holl Awdurdodau Lleol Cymru. Mae sut i sicrhau bod pob dinesydd yn elwa ar dwf economaidd y brifddinas yn un o'r heriau mwyaf cymhleth ac anodd sy'n wynebu Caerdydd dros y blynyddoedd sydd i ddod.
- **Effaith amddifadedd ar iechyd a lles:** Mae anghydraddoldebau iechyd clir ar draws y ddinas, ac mae wardiau yn yr 'Arc Ddeheuol' yn fwy difreintiedig o ran iechyd yn gyffredinol. Mae digon o dystiolaeth bod ffactorau cymdeithasol, gan gynnwys addysg, statws cyflogaeth, lefel incwm, rhywedd ac ethnigrwydd yn cael dylanwad amlwg ar ba mor iach yw unigolyn. Po isaf yw sefyllfa economaidd-gymdeithasol unigolyn, po uchaf yw ei risg o ddioddef iechyd gwael.

Yn yr un modd, ar draws ystod o fesurau lles personol (lefelau hapusrwydd, boddhad, pryder a theimlo'n werth chweil), mae lles yn dirywio wrth i amddifadedd gynyddu yng Nghaerdydd.
- **Tlodi Plant:** Trafodir tlodi plant yn y bennod: Mae Caerdydd yn lle gwyh i gael eich magu. Yn gryno, mae un rhan o bump o blant dan 16 oed yn byw mewn teuluoedd incwm isel cymharol yng Nghaerdydd. Mae dystiolaeth yn awgrymu bod plant o deuluoedd incwm isel yn fwy tebygol o fod â theimladau o unigedd, cael eu tynnu i mewn i ymddygiad gwrthgymdeithasol, troseddu neu ddioddef effeithiau troseddau. Mae plant o deuluoedd incwm isel hefyd yn fwy tebygol o ddioddef Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod ac mae cyfraddau'r plant yr ystyrir iddynt fod mewn perygl, sy'n cael eu rhoi ar y gofrestr amddiffyn plant, neu sy'n cael eu rhoi mewn gofal, yn llawer uwch yng nghymunedau mwyaf difreintiedig y ddinas.
- **Mae lefelau diweithdra cyffredinol yng Nghaerdydd yn isel, ond mae hyn yn amrywio'n sylweddol ar draws y ddinas:** Roedd canran y bobl o oedran gweithio a oedd yn hawlio budd-daliadau sy'n gysylltiedig â diweithdra yn gymharol sefydlog rhwng 2016 a 2018, cyn gostyngiad graddol dros y ddwy flynedd ganlynol. Fodd bynnag, ym mis Ebrill 2020, dechreuodd hawliadau gynyddu'n sydyn, gan gyd-daro â dechrau'r pandemig. Ers hynny mae'r gyfradd wedi gostwng ond mae'n parhau'n uwch na lefelau cyn y pandemig. Mae canran y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yng Nghaerdydd yn datgelu problem barhaus gydag anghydraddoldeb gofodol yng Nghaerdydd. Mae canran y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn Adamsdown tua 7 gwaith yn uwch nag yn Radur.
- **Gwella fforddiadwyedd tai:** Tai yng Nghaerdydd yw'r ail leiaf fforddiadwy ymhlith Dinasoedd Craidd y DU, ychydig y tu ôl i Fryste; mae costau eiddo dros saith gwaith a hanner yr enillion blynyddol gros canolrifol. Ar ôl bod y chweched awdurdod lleol lleiaf fforddiadwy yng Nghymru yn 2019, mae Caerdydd bellach yn ail, ychydig y tu ôl i Fro Morgannwg ac yn llawer uwch na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru gyfan.
- **Digartrefedd a Chysgu ar y Stryd:** Caerdydd sydd â'r drydedd gyfradd uchaf o bobl yn cysgu ar y stryd ar draws Awdurdodau Lleol Cymru, y tu ôl i Gasnewydd a Cheredigion. Fodd bynnag, Caerdydd yw'r Awdurdod Lleol Cymreig sy'n perfformio orau o ran cyfradd yr aelwydydd sy'n cael eu hatal rhag digartrefedd am o leiaf 6 mis.

Effaith Covid-19:

- Mae'r pandemig Covid-19 wedi cael, ac yn parhau i gael, effaith uniongyrchol a gwahaniaethol ar gymunedau yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, a ddangosir gan gyfraddau 'Covid hir' a marwolaethau cynamserol. Mae canlyniadau gwaeth yn gysylltiedig â chyflyrau iechyd sylfaenol ac anabledd, lefelau amddifadedd, amodau tai, galwedigaeth, incwm a bod o gymuned lleiafrifoedd ethnig.
- Mae canlyniadau iechyd a lles hirdymor Covid-19 – fel Covid hir, yn ogystal ag effeithiau oedi wrth gael diagnosis, triniaeth ac adsefydlu, oherwydd diffyg argaeledd/ llai o bobl yn ceisio cymorth gan wasanaethau iechyd 'nad ydynt yn hanfodol' yn ystod y pandemig – yn debygol o fod wedi'u dosbarthu'n anghyfartal yn yr un modd, gan waethygu anghydraddoldebau iechyd.
- Mae'r pandemig wedi cael effaith sylweddol ar economi Caerdydd, gan achosi sectorau allweddol sy'n cyflogi niferoedd uchel o ddinasyddion y ddinas, gan gynnwys lletygarwch, manwerthu, hamdden, y sector diwylliannol a digwyddiadau, i gau am gyfnodau estynedig. Mae'r pandemig wedi effeithio fwyaf ar y rhai sy'n cael eu cyflogi gan y sectorau hyn – pobl ifanc, menywod a phobl o gefndir lleiafrifoedd ethnig fel arfer.

Er bod y sectorau hyn wedi cymryd camau mawr tuag at adferiad ac mae nifer yr ymwelwyr yng nghanol y ddinas wedi dychwelyd i lefelau ychydig yn is na'r hyn a gafwyd yn 2019 (cyn y pandemig), mae'r sefyllfa'n parhau'n ansicr ac yn fregus, yn bennaf oherwydd bygythiad parhaus y feirws a'r mesurau sydd eu hangen i atal ei ledaeniad.

- Dyblodd canran y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yng Nghaerdydd ar ddechrau'r pandemig. Ers hynny mae wedi gostwng, ond mae'n parhau'n uwch na'r lefelau cyn y pandemig.
- Yn ystod tair wythnos gyntaf y cyfnod clo cychwynnol ym mis Mawrth 2020, darparwyd llety priodol i 140 o bobl, gan gynnwys rhai o'r cysgwyr ar y stryd mwyaf hirsefydlog, lle gallent hunan-warchod neu hunanynysu'n ddiogel. Mae'r cyflawniadau hyn bellach yn cael eu hymgorffori mewn dull ataliol hirdymor, gyda chefnogaeth yr holl bartneriaid gwasanaeth cyhoeddus, fel y gall y ddinas leihau'n barhaol nifer y bobl sy'n cysgu ar y stryd a phrofi digartrefedd.

Amcan Lles 4: Cymunedau Diogel, Hyderus a Grymus

Mae cymunedau cryf wrth wraidd unrhyw ddinas lwyddiannus. Maent yn chwarae rôl hanfodol yn cysylltu pobl â'r rhwydweithiau cymdeithasol a'r gwasanaethau beunyddiol rydym yn dibynnu arnynt. Mae hyn wedi bod yn arbennig o amlwg yn ystod pandemig Covid-19, gan fod cymunedau wedi chwarae rhan flaenllaw yn y gwaith o gefnogi teuluoedd sy'n agored i niwed yn eu hardal, gyda grwpiau a sefydliadau trydydd sector hefyd yn darparu cymorth hyblyg ac arloesol wrth fynd i'r afael ag anghenion. Mae gwasanaethau cyhoeddus Caerdydd yn parhau i flaenoriaethu gweithgareddau i sicrhau bod cymunedau yng Nghaerdydd yn ddiogel, bod pobl Caerdydd yn teimlo'n ddiogel a bod ganddynt fynediad rhwydd at y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Mae Caerdydd yn ddinas ddiogel:** Mae'r gyfradd troseddau yng Nghaerdydd wedi parhau i ostwng ers 2002/03 ac, o'i gymharu â Dinasoedd Craidd eraill y DU, Caerdydd sydd â'r gyfradd troseddau gyffredinol isaf ond un. Caerdydd hefyd sydd â'r gyfradd isaf o Droseddau Trais yn Erbyn y Person (fesul mil o'r boblogaeth) o'r holl Ddinasoedd Craidd, ac mae'r gyfradd yn is na chyfartaledd Cymru. Yng Nghymru, fodd bynnag, Caerdydd sydd â'r drydedd gyfradd troseddau uchaf fesul mil o'r boblogaeth, y tu ôl i ardaloedd dinesig Casnewydd a Wrecsam.
- **Fodd bynnag, mae ofn troseddau yn cynyddu:** O ran ofn troseddau, mae Caerdydd wedi gostwng am y tro cyntaf mewn tair blynedd yn is na chyfartaledd Cymru o ran teimlo'n ddiogel wrth gerdded yn yr ardal leol ac wrth deithio. Mae pobl yn teimlo'n lleiaf diogel wrth gerdded yng nghanol y ddinas, yn enwedig pobl ag anabledd a menywod. At hynny, mae ymatebwyr sy'n byw yn ardaloedd mwyaf difreintiedig y ddinas yn fwy tebygol o deimlo'n anniogel o gymharu â'r rhai sy'n byw yn ardaloedd lleiaf difreintiedig y ddinas.
- **Trosedd ac amddifadedd:** Mae lefelau troseddau yn uwch yn ne a dwyrain Caerdydd lle ceir crynodiadau o amddifadedd, gan effeithio ar ansawdd bywyd ac iechyd meddwl y rhai sy'n byw yn y cymunedau hyn.
- **Troseddau ieuencid:** Rhwng mis Ebrill 2020 a mis Mawrth 2021 y prif droseddau y cafodd ieuencid eu harestio ar eu cyfer oedd Troseddau yn Erbyn y Drefn Gyhoeddus, Trais Heb Anafiadau a Masnachu Cyffuriau. O'r rhai a arestiwyd ar gyfer pob categori o drosedd, roedd 80% rhwng 16 a 18 oed a chafodd 27% eu hystyried yn ad-droseddwyr.

Er bod y rhan fwyaf o Blant a Phobl Ifanc sy'n cael eu harestio yn cyflawni mân droseddau, cydnabyddir bod y rhai yr ystyrir eu bod mewn perygl neu'n agored i niwed yn fwy tebygol o fod yn dargedau meithrin perthnasau amhriodol ar-lein a chamfanteisio. Ceir rhagor o fanylion yn y bennod: Mae Caerdydd yn lle gwych i gael eich magu.
- **Ymddygiad gwrthgymdeithasol:** Er bod y ddinas wedi gweld gostyngiad cyson mewn digwyddiadau ymddygiad gwrthgymdeithasol ers 2016/17, Caerdydd sydd â'r gyfradd uchaf o ymddygiad gwrthgymdeithasol holl Awdurdodau Lleol Cymru. Ceir crynodiad o ymddygiad gwrthgymdeithasol yn 'Arc Ddeheuol' y ddinas.
- **Cyfraddau aildroseddau cymharol uchel:** Caerdydd sydd â'r gyfradd uchaf o aildroseddau o gymharu â dinasoedd tebyg yng Nghymru a Lloegr, yn ogystal ag Awdurdodau Lleol Cymru. Mae'r gyfradd wedi cynyddu ers 2017 ac mae'n sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru a Lloegr.
- **Cydllynt:** Mae Caerdydd yn perfformio'n uwch na chyfartaledd Cymru a dyma'r awdurdod sy'n perfformio orau yng Nghymru ar draws ystod o ddangosyddion cydllynt cymunedol. Fodd bynnag, mae bwlch o fewn y ddinas, gyda phobl o'r cymunedau mwyaf difreintiedig yn llai tebygol o gytuno. At hynny, mae cyfanswm nifer y troseddau casineb a gofnodwyd wedi cynyddu'n gyson ers 2017/18.

Effaith Covid-19:

- Pan roedd y pandemig ar ei anterth, gwelodd Caerdydd ostyngiad sylweddol yn nifer y troseddau cyffredinol. Fodd bynnag, ers llacio'r cyfyngiadau ym mis Mehefin 2021, mae lefelau troseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol wedi dychwelyd i'r lefelau cyn Covid. Mae hyn wedi arwain at gynnydd sylweddol mewn galwadau nad ydynt yn rhai brys i'r Heddlu, gan roi pwysau ar y llinell gymorth 101, yn ogystal â phwysau cynyddol ar wasanaethau'r adran damweiniau ac achosion brys o ran derbyniadau nad ydynt yn gysylltiedig â Covid.
- Mae'n debygol y bydd cyfnodau clo a chyfyngiadau Covid-19 wedi arwain yn arbennig at dan-adrodd am drais domestig ac anawsterau iechyd meddwl.
- Yn dilyn lansio'r fenter 'Gyda'n Gilydd Dros Gaerdydd', a welodd dros 1,000 o bobl yn gwirfoddoli i helpu'r rhai mwyaf agored i niwed i gael gafael ar fwyd a chyflenwadau meddygol ar ddechrau'r cyfnod clo ym mis Mawrth 2020, mae lefelau uchel o wirfoddoli wedi parhau. Rhwng mis Mawrth a mis Rhagfyr 2020, dosbarthwyd 6,212 o barseli bwyd i bobl sy'n agored i niwed.

Amcan Lles 5: Prifddinas sy'n Gweithio Dros Gymru

Caerdydd yw prifddinas economaidd, wleidyddol a diwylliannol Cymru. Mae'n gartref i chwaraeon, gwleidyddiaeth, cerddoriaeth a'r celfyddydau, yn cynnal digwyddiadau chwaraeon a diwylliannol rhwyngwladol mawr, ac yn darparu gwasanaethau cyhoeddus arbenigol i bobl y Brifddinas-ranbarth ehangach.

Mae'r pandemig wedi cael effaith sylweddol ar economi Caerdydd, gan achosi sectorau allweddol sy'n cyflogi nifer fawr o ddinasyddion, gan gynnwys lletygarwch, manwerthu, hamdden, y sector diwylliannol a digwyddiadau, i gau am gyfnodau estynedig, gan roi miloedd o swyddi lleol mewn perygl. Dyblodd canran y rhai sy'n hawlio Credyd Cynhwysol yng Nghaerdydd ar ddechrau'r pandemig; fodd bynnag, mae'r niferoedd wedi gostwng ers hynny. Er gwaethaf cyfyngiadau'r cyfnod clo, llwyddwyd i osgoi lefelau diweithdra uchel a pharhaus yng Nghaerdydd. Y gyfradd diweithdra yng Nghaerdydd yn 2021 oedd 5.1%.

Mae economi gref a deinamig yng Nghaerdydd, sy'n gallu denu mewnfuddsoddiad a chreu swyddi mewn diwydiannau gwerth uchel, yn parhau i fod yn allweddol i ddinas-ranbarth lwyddiannus a Chymru lwyddiannus.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Caerdydd yw canolfan economaidd a masnachol Cymru:** Mae Caerdydd yn chwarae rôl hanfodol yn creu swyddi a chyfoeth i bobl y ddinas a'r ddinas-ranbarth ehangach. Fel dinas graidd Cymru, bydd Caerdydd yn parhau i chwarae rôl arweiniol yn economi Cymru ar ôl Covid.
- **Fodd bynnag, mae Caerdydd yn llusgo y tu ôl i rai dinasoedd yn y DU o ran cynhyrchiant:** Mae Caerdydd yn methu â sicrhau'r manteision cynhyrchiant 'cydgrynhoad' posibl i Gymru oherwydd diffyg dwysedd a graddfa. Dinasoedd Cymru sy'n gwneud y cyfraniad cyfrannol isaf at allbwn rhanbarthol o'i gymharu â holl ranbarthau eraill y DU. Mae'r angen am ddinasoedd cystadleuol yn cael ei ategu gan bwysau sylweddol o waith rhwyngwladol. Mae'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd yn nodi, "po fwyaf yw'r cydgrynhoad trefol o fewn rhanbarth, y cyflymaf yw'r twf yn y rhanbarth." Mae cydgrynhoad, arloesi a chreadigrwydd yn hanfodol i sbarduno twf economaidd a swyddi wrth symud ymlaen.
- **Mae gan Gaerdydd fwllch rhwng y rhywiau ac ethnigrwydd o ran ymwneud â'r farchnad lafur ar draws y ddinas:** Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2021, roedd 84.6% o ddynion yn economaidd weithgar (naill ai mewn gwaith neu'n chwilio am waith) o'i gymharu â dim ond 69.9% o fenywod. Mae gwahaniaeth tebyg yn ôl ethnigrwydd, gyda 21.0% o'r boblogaeth wyn 16-64 oed yn economaidd anweithgar (nid mewn cyflogaeth nac yn chwilio am waith), o'i gymharu â 30.6% o'r rhai o grwpiau lleiafrifoedd ethnig.
- **Mae lefelau anghydraddoldeb economaidd yn parhau'n uchel:** Oni chymerir camau ar y cyd, bydd yr anghydraddoldebau sy'n bodoli rhwng y cymunedau cyfoethocaf a thlotaf ar draws y dinasoedd yn ehangu. Mae lefelau incwm aelwydydd yn parhau'n isel mewn sawl rhan o'r ddinas. O ystyried y rôl y mae incwm yn ei chwarae ym mhob math o amddifadedd, mae angen twf cynhwysol ledled Caerdydd a'r ddinas-ranbarth.
- **Mae Caerdydd yn Ddinas Cyflog Byw, ond mae lefelau incwm gwario aelwydydd yn parhau'n isel:** Mae nifer y cyflogwyr sy'n talu'r Cyflog Byw Go Iawn yng Nghaerdydd wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf; Caerdydd sydd â'r ganran isaf o swyddi sy'n talu llai na'r Cyflog Byw yng Nghymru ac mae ymhlith yr isaf o'r Dinasoedd Craidd. Fodd bynnag, mae lefelau incwm gwario yng Nghaerdydd ar lefelau cyfartaledd Cymru er bod gwerth ychwanegol gros yn sylweddol uwch, gan adlewyrchu'r costau ychwanegol (tai yn arbennig) o fyw yn y ddinas.
- **Mae Caerdydd yn Ddinas Fedrus:** Mae Sgiliau Uwch (lefel gradd neu gyfwerth) yn uwch na'r cyfartaledd ac mae nifer yr oedolion heb sgiliau yn isel. Mae gan Gaerdydd hefyd bresenoldeb prifysgol cryf, gyda thair prifysgol, sy'n gartref i arbenigedd ymchwil sy'n arwain y byd.
- **Cynnig chwaraeon a hamdden Caerdydd, yn ogystal â'i sîn ddiwylliannol a'i diwydiant croeso a manwerthu, yw rhai o'r prif bethau sy'n denu trigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd.** Mae pob un ohonynt yn chwarae rhan hanfodol yn llwyddiant economaidd y ddinas, yn ogystal â lles unigolion a chymunedau.

Effaith Covid-19:

- Mae'r pandemig Covid-19 wedi cael effaith fawr ar bob agwedd ar fywyd y ddinas. Effeithiwyd yn arbennig ar swyddi a busnesau lle ceir cyswllt uniongyrchol â pherson, gan gynnwys manwerthu, lletygarwch a gwasanaethau cyswllt agos – mae'r sectorau hyn fel arfer, er nid yn benodol, wedi'u crynhoi yng nghanol y ddinas.
- Rhoddodd y rhan fwyaf o fusnesau yng nghanol y ddinas y gorau i weithredu yn ystod y cyfnod clo cychwynnol. Mae hyn mewn ardal sydd â bron 70,000 o swyddi, clwstrw cyflogaeth mwyaf Cymru, sy'n cynrychioli tua thraean o weithlu'r ddinas ac yn gyfrifol am ddenu'r rhan fwyaf o'r 21 miliwn o ymwelwyr blyneddol i'r ddinas.
- Ledled y DU, mae busnesau wedi bod yn dileu swyddi'n barhaol hefyd. Mewn rhai achosion, mae hyn wedi bod o ganlyniad i effaith economaidd uniongyrchol y pandemig, tra bod busnesau eraill (yn enwedig rhai cadwyni manwerthu mawr ar y stryd fawr) wedi gweld cynnydd mewn tueddiadau fel siopa ar-lein. Mae canol dinas oedd hefyd wedi gweld effaith cyfyngiadau ar ddigwyddiadau a nifer yr achosion o weithio o gartref i weithwyr swyddfa – roedd 46% o'r gweithlu yn gweithio gartref ar anterth y pandemig.
- Yn ystod 2021, mae nifer yr ymwelwyr â Chanol Dinas Caerdydd bron wedi dychwelyd i lefelau cyn y pandemig. Fodd bynnag, mae canol y ddinas yn wynebu heriau a bydd yn parhau i wneud hynny – tra bod trefniadau gweithio hybrid yn parhau ar waith, mae gweithwyr swyddfa yn annhebygol o ddychwelyd i ganol y ddinas ar yr un raddfa, a bydd effeithiau 'Amazoneddio' y stryd fawr yn parhau.

Nid yw effeithiau hirdymor hyn, yn enwedig ar y farchnad lafur, yn hysbys ar hyn o bryd.

- Er gwaethaf cyfyngiadau'r cyfnod clo, llwyddwyd i osgoi lefelau diweithdra uchel a pharhaus yng Nghaerdydd. Y gyfradd diweithdra yng Nghaerdydd yn 2021 oedd 5.1% – er bod hyn yn gynnydd o 3.7% ers 2020¹. Mae'r gyfradd ychydig yn uwch na chyfartaledd Prydain Fawr, sef 5.0% ac yn uwch na chyfartaledd Cymru, sef 4.4%.
- Daeth cynllun ffyrlo Llywodraeth y DU, a oedd yn diogelu miliynau o swyddi ledled y DU, i ben ym mis Medi 2021. Mae data cychwynnol y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) yn dangos bod nifer y gweithwyr yn y DU ar gyflogres wedi codi gan 160,000 rhwng mis Medi a mis Hydref 2021, fodd bynnag, mae'n debygol na welir effaith lawn dod â ffyrlo i ben am sawl mis arall.
- Gostyngodd nifer yr ymwelwyr a'u heffaith economaidd gysylltiedig yn sylweddol oherwydd y pandemig, ond roedd nifer yr ymwelwyr â Chaerdydd yn dda ac yn codi cyn y pandemig, a disgwylir iddynt ddychwelyd wrth ddod allan o'r pandemig.
- Drwy ddulliau ymgysylltu, mae trigolion yn aml wedi tynnu sylw at bwysigrwydd adferiad economaidd, gydag un preswilydd yn nodi yn Ymgynghoriad Cyllideb 2021, "Mae adferiad economaidd yn hanfodol i les holl ddinasyddion Caerdydd. Heb economi hyfyw, ni ellir mynd i'r afael â'r un o'r materion eraill."

¹ Mae ffigur 2021 wedi'i gymryd rhwng mis Gorffennaf 2020 a mis Mehefin 2021, tra bod ffigur 2020 wedi'i gymryd rhwng mis Gorffennaf 2019 a mis Mehefin 2020.

Amcan Lles 6: Mae Caerdydd yn Tyfu mewn Ffordd Gadarn

Newid hinsawdd yw un o'r bygythiadau mwyaf difrifol o hyd i Gaerdydd gydag effeithiau megis cynnydd yn lefel y môr, mwy o dywydd eithafol, prinder adnoddau naturiol a chydnerthedd ecosystemau, yn rhoi'r ddinas a lles dinasyddion mewn perygl uniongyrchol. Mae rheoli effeithiau'r newid yn yr hinsawdd mewn ffordd gadarn a chynaliadwy yn her hirdymor fawr i Gaerdydd.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Ymateb i'r Argyfwng Hinsawdd:** Rhagwelir y bydd y newidiadau yn yr hinsawdd yr ydym eisoes yn eu profi yn parhau ac yn dwysáu. Mae mwyafrif helaeth (87.1 %) o drigolion Caerdydd yn pryderu am yr Argyfwng Hinsawdd ac yn teimlo bod angen mwy o weithredu.
- **Mae'r argyfwng hinsawdd yn debygol o arwain at fwy o dywydd eithafol:** Mae amllder a difrifoldeb llifogydd yn cynyddu a disgwylir iddo gynyddu ymhellach o ganlyniad i newid yn yr hinsawdd. O'r 33 ardal yng Nghymru y nodwyd sydd fwyaf mewn perygl o lifogydd, mae 5 yn 'Arc Ddeheuol' Caerdydd: Llanelwyr, Y Rhath, Treganna, Glan yr Afon a Grangetown. Mae 83 % o eiddo o fewn Ardaloedd Rhybuddio am Lifogydd dynodedig CNC yng Nghaerdydd yn gysylltiedig â'i Wasanaeth Rhybuddio am Lifogydd.
- **Mae colli bioamrywiaeth yn cyflymu ar raddfa ddigynsail yng Nghymru ac yn fyd-eang.** Bydd llai o gadernid ecolegol yn effeithio ar sut mae ecosystemau'n adfer ac yn addasu i ddigwyddiadau aflonyddwch fel tanau gwyllt, tywydd eithafol neu glefyd. Ar gyfer yr 16 safle cadwraeth gwarchodedig yng Nghaerdydd, nid oes digon o dystiolaeth, adnoddau staff na dealltwriaeth i asesu cyflwr 50 % o'r nodweddion gwarchodedig allweddol.
- **Mae adnoddau naturiol yn cael eu defnyddio ar gyfradd anghynaliadwy.** Yn fyd-eang, mae gorddefnyddio, dulliau cynhyrchu, ynghyd ag allyriadau, yn arwain at newidiadau yn yr amgylchedd sy'n cael effaith sylweddol ar yr adnoddau naturiol a'r ecosystemau yr ydym yn dibynnu arnynt.
- **Ni fydd newid yn yr hinsawdd yn effeithio ar bawb i'r un graddau:** Bydd tywydd eithafol yn cael effaith sylweddol ar iechyd a lles, yn ogystal ag ar grwpiau poblogaeth penodol mewn cymdeithas, gan gynnwys plant a phobl ifanc, pobl ar incwm isel, oedolion hŷn, a phobl ag anableddau a chyflyrau iechyd hirdymor.
- **Trafnidiaeth:** Caerdydd sydd â'r nifer fwyaf o draffig cerbydau modur fesul awdurdod lleol yng Nghymru. Fodd bynnag, mae nifer y bobl sy'n teithio i'r gwaith ar drafnidiaeth gynaliadwy yn cynyddu – mae 51.2 % o gymudwyr yn gwneud hynny bellach. Bu newid sylweddol mewn beicio fel dull o deithio, o 10 % yn 2016/17 i 15 % yn 2019/20. Dim ond ychydig a gynyddodd y defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus (bws a thrên) yn ystod y cyfnod hwn, o 16.8 % i 18.1 %.
- **Llygredd aer:** Hefyd, mae ansawdd aer gwael yn cael effaith andwyol ar yr amgylchedd naturiol a bioamrywiaeth oherwydd lefelau Deunydd Gronynnol. Mae effeithiau llygredd aer ar iechyd wedi eu hymchwilio a'u dogfennu'n dda hefyd. Ynghyd â'n diffyg gweithgarwch dyma yw un o broblemau iechyd mwyaf ein hoes. Mae data modelu yn dangos bod gan Gaerdydd y lefelau uchaf o lygredd Nitrogen Deuocsid (NO2) a Deunydd Gronynnol (2.5 a 10) yng Nghymru. Yn wir, mae'r lefelau'n uwch na'r therfynau cenedlaethol a'r UE ar gyfer NO2 mewn rhai ardaloedd: ar hyn o bryd mae 4 Ardal Rheoli Ansawdd Aer (ARhAA) wedi'u datgan ledled Caerdydd.

Er bod ansawdd aer gwael yn effeithio ar bob un ohonom, mae rhai pobl yn fwy agored i niwed. I gael rhagor o fanylion am lygredd aer ac anghydraddoldebau, cyfeiriwch at y bennod: Iechyd a Lles.
- **Llygredd dŵr:** Mae rhyddhau carthion yn gyfreithiol ac yn anghyfreithlon yn bryder mawr yng Nghaerdydd ac i fyny'r afon. Mae cyrff dŵr ledled Cymru yn methu ar nifer o fesurau'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr; er enghraifft, mae Afon Elái mewn 'cyflwr gwael' tra bod afonydd Taf a Rhymni mewn 'cyflwr cymedrol'
- **Un o brif asedau Caerdydd yw ei seilwaith gwyrdd:** Caerdydd sydd â'r ganran uchaf yng Nghymru o ran y rhai all gyrraedd eu mannau gwyrdd lleol yn hawdd ar droed. Fodd bynnag, mae Caerdydd yn is na'r ffigur cyffredinol ar gyfer Cymru o ran agosrwydd at fannau gwyrdd naturiol, sy'n amrywio ar draws y ddinas. At hynny, mae mynediad i fannau gwyrdd dinesig yn anghyfartal ar draws y ddinas. Mae'r galw ar ei uchaf yn yr 'Arc Ddeheuol' yn seiliedig ar nifer y bobl ac amddifadedd cyffredinol yr ardal. Mae'r cymunedau mwyaf difreintiedig yn llai tebygol o gael mynediad da i'r ardaloedd gwyrddaf. Mae'r amser a dreulir ym myd natur yn cael effaith ar ddangosyddion fel iechyd meddwl a lles, cyswllt cymdeithasol, cydlyniant ac integreiddio, lefelau troseddau ac addysg.
- **Mae gan seilwaith glas Caerdydd botensial sylweddol:** Mae llawer o lwyddiant Caerdydd a'i thwf yn deillio o'i chamlesi, ei hafonydd a'i lleoliad ar y glannau. Mae'r ddinas yn cydnabod bod gan ei seilwaith glas y potensial i ddod â manteision ehangach i'r gymuned, yr economi, yr amgylchedd a bioamrywiaeth, gan helpu i wella iechyd a lles pobl.
- **Caerdydd yw'r awdurdod lleol sy'n perfformio waethaf yng Nghymru o ran aildefnyddio/ ailgylchu/ compostio gwastraff dinesig:** Mae'r ganran yng Nghaerdydd wedi gostwng dros y ddwy flynedd ddiwethaf i 55.8 % yn 2021. Mae hyn yn is na tharged Llywodraeth Cymru o 64 % erbyn 2021 a 70 % erbyn 2025. Fodd bynnag, mae Caerdydd yn perfformio'n well na holl ddinasoedd mawr y DU.
- **Glendid:** Mae unigolion o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig yn fwy tebygol o gytuno bod gan Gaerdydd amgylchedd glân o'i gymharu â'r rhai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig. Mae nifer o wardiau, yn enwedig yng nghanol y ddinas ac yn ne'r ddinas, o dan y targed ar gyfer safon uchel neu dderbyniol o lendid.

Effaith Covid-19:

- Mae'r pandemig wedi newid y ffordd y mae pobl yn defnyddio'r ddinas. Mae Caerdydd wedi gweld newidiadau radical yn y ffordd y mae pobl yn symud o gwmpas, ac mae'r cynnydd yn nifer y bobl sy'n beicio yn gysylltiedig â chwymp mawr yn y defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus. Mae tagfeydd wedi lleihau ac mae cymudo yn y ddinas-ranbarth yn llai o lawer ers cyn y pandemig.
- Yn dilyn y cyfnod clo cyntaf ym mis Mawrth 2020, gwelwyd gostyngiad amlwg o 40% mewn llygredd aer yng nghanol Caerdydd o gymharu â'r cyfartaledd ar gyfer yr adeg o'r flwyddyn (er enghraifft, cyfartaledd o $14.4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ o gymharu â $23.9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ yn Frederick Street). Roedd gwelliannau o ran ansawdd aer ar draws y ddinas yn parhau i'w gweld yn dilyn cyfnodau clo dilynol.
- Gellir cysylltu'r gwelliannau â gostyngiad yn nifer y bobl a oedd yn teithio mewn ceir i'r gwaith a chanolfannau siopa, a chynnydd mewn cerdded a beicio yn ystod y cyfnodau clo. Mae'n werth nodi, fodd bynnag, bod gostyngiadau'n ymddangos yn fwy mewn ardaloedd llai difreintiedig; mae hyn yn debygol o fod oherwydd bod cyfran uwch o oedolion sy'n gweithio yn gallu gweithio gartref yn yr ardaloedd hyn.

Mae mwy o deithio llesol a llai o lygredd aer wedi cael effaith gadarnhaol ar iechyd trigolion.

- Ar hyn o bryd, nid yw'n glir sut y bydd patrymau teithio tymor canolig a hirdymor yn edrych ar ôl y pandemig; mae arolygon cyfredol o fusnesau yn y ddinas ac yn fwy cyffredinol ledled y DU yn awgrymu y bydd patrwm gwaith 'hybrid' yn cael ei weld a fyddai'n gweld pobl yn cymudo i weithio ar lai o ddiwrnodau bob wythnos. Mae gan hyn y potensial i 'gloi' rhai o'r enillion o ran ansawdd aer, ond mae'r patrymau hynny ymhell o fod yn sicr.
- Mae'r cynnydd mewn gweithio gartref wedi arwain at lawer yn darganfod eu cymdogaethau ar garreg eu drws am y tro cyntaf, a mwy o alw am wasanaethau ac amwynderau yn nes at adref. Roedd mannau cyhoeddus a pharciau'r ddinas yn hynod bwysig ar gyfer cael mynediad at fannau gwyrdd a natur yn ystod y cyfnod clo. Fel y nododd un ymatebydd i Ymgynghoriad Cyllideb 2021, "*Parciau a mannau agored yw'r unig beth rydw i wedi gallu ei fwynhau dros y flwyddyn ddiwethaf a beicio i ac oddi mewn y parciau hynny.*"

Amcan Lles 7: Moderneiddio ac Integreiddio ein Gwasanaethau Cyhoeddus

Mae gwasanaethau cyhoeddus yng Nghaerdydd yn mynd drwy gyfnod o newid cyflym o ganlyniad i alwadau cynyddol a chyllidebau sy'n gostwng, ac mewn ymateb i oblygiadau Covid-19. Ni all unrhyw wasanaeth unigol ateb yr heriau hyn ar ei ben ei hun. Bydd angen dulliau newydd, integredig o ddarparu gwasanaeth, a nodweddir gan ysgogiad i ddadansoddi ac ail-siapio ffiniau sefydliadol, systemau a diwylliannau o amgylch anghenion y rheiny sy'n derbyn y gwasanaeth a'u cymunedau.

CRYNODEB O'R MATERION ALLWEDDOL

- **Bodddhad â gwasanaethau cyhoeddus:** Mae'r 20 mis diwethaf wedi gweld cydweithio rhwng gwasanaethau cyhoeddus y ddinas ar ddyfnder a graddfa ddigynsail. Yn 2020, dywedodd bron i 73% o drigolion Caerdydd a arolygwyd eu bod naill ai'n fodlon iawn neu'n weddol fodlon ar ansawdd gwasanaethau cyhoeddus yng Nghaerdydd. Roedd bodddhad hefyd yn gyson ar draws y rhan fwyaf o lefelau o amddifadedd, gan adlewyrchu'r ymrwymiad i sicrhau bod gwasanaethau o ansawdd da ar gael i bob cymuned ledled y ddinas.

Mae Caerdydd hefyd yn perfformio'n dda iawn ymhlith Awdurdodau Lleol Cymru ar gyfer pobl sy'n fodlon ar fynediad at gyfleusterau a gwasanaethau, gyda 90.1% yn fodlon yn 2020/21.

Effaith Covid-19:

- Bydd angen ymrwymiad a gweithredu mewn partneriaeth i barhau i reoli'r pandemig a llawer o'r problemau mwyaf cymhleth sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus yn yr amgylchedd ar ôl Covid. Yn fwy cyffredinol, bydd angen y trefniadau partneriaeth a chydweithio cryfach er mwyn ymateb i'r galw cynyddol a phroblemau newydd a chymhleth a fydd yn codi wrth i'r ddinas ddod allan o'r pandemig.
- Bydd y newid tuag at ddefnyddio gwasanaethau ar-lein fel y gwelwyd yn ystod y pandemig yn parhau ar draws pob sector. Mae darparu ystod well o wasanaethau ar-lein yn hanfodol, lle mae pawb sy'n gallu defnyddio llwybrau digidol i wasanaethu yn dewis gwneud hynny. Mae sicrhau hygyrchedd yn rhan allweddol o hyn, fel yr amlygwyd gan un ymatebydd i Arolwg Map Ffyrdd Dinas Glyfar 2020, "*Yn gyntaf, rhaid i chi sicrhau bod gan bawb fynediad at wasanaethau digidol a deall sut i'w defnyddio.*"

Mae ymateb y ddinas i'r pandemig wedi dibynnu ar gasglu, cyflwyno a dadansoddi data amser real yn gyflym ac yn gadarn ar draws y system gwasanaethau cyhoeddus i lywio'r broses o wneud penderfyniadau. Mae ymgorffori'r newid hwn yn eang yn hanfodol er mwyn rheoli perfformiad a mewnwleidiad corfforaethol yn well ar draws gwasanaethau cyhoeddus.

Atodiad A: Y Data a'r Llenyddiaeth a Adolygwyd²

Mae Asesiad Lles Lleol Caerdydd wedi'i ddatblygu ar yr un pryd â'r [Asesiad o Anghenion y Boblogaeth ar gyfer Caerdydd a Bro Morgannwg \(2022\)](#).

Demograffeg

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Amcangyfrifon Poblogaeth fesul Grŵp Oedran	9. Ethnigrwydd
2. Rhagolygon Poblogaeth Awdurdodau Lleol 2018 fesul Grŵp Oedran	10. Gwlad Enedigol
3. Rhagolygon Poblogaeth Awdurdodau Lleol 2018-2043 fesul Grŵp Oedran	11. Prif Iaith
4. Genedigaethau Byw a Chyfraddau Genedigaethau	12. Cyfanswm nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd
5. Cyfraddau Genedigaethau a Rhagolygon Cyfradd Genedigaethau	13. Canran y bobl 16+ oed all siarad Cymraeg
6. Marwolaethau a Chyfradd Marwolaethau	14. Canran y bobl sy'n siarad Cymraeg yn ddyddiol ac a fedr siarad mwy nag ychydig eiriau o Gymraeg
7. Newid Poblogaeth – Marwolaethau yn ystod y cyfnod	15. Addysg Gymraeg yng Nghaerdydd
8. Mudo	16. Nifer y bobl nad ydynt yn ystyried eu hunain yn Gymry

Cyhoeddiadau:

- [Cynllun Datblygu Lleol](#)
- [Strategaeth y Gymraeg \(2017-2022\)](#)
- [Strategaeth Sgiliau'r Gymraeg 2021](#)
- [Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(2017-2020\)](#)

² Noder: mae rhai setiau data wedi'u cynnwys o dan fwy nag un amcan lles.

Iechyd a Lles

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru – Maes Iechyd	23. Marwolaethau o ganlyniad i gyffuriau anghyfreithlon ac alcohol yn ôl oedran
2. Disgwyliad eisoes iach adeg genedigaeth a) Gwrywod b) Benywod c) Gwrywod a Benywod - bwlch rhwng y lleiaf a'r mwyaf difreintiedig	24. Lefelau Llygred dyn yr Aer: a) Nitrogen Deuocsid (NO2) b) Gronynnau (PM2.5) c) Gronynnau (PM10)
3. Cyfran bywyd a dreulir mewn iechyd da	25. Cyfradd cofrestradau canser am bob 100,000 o'r boblogaeth
4. Bwlch rhwng cyfradd gyflogaeth y sawl â chyflwr iechyd tymor hir a chyfradd gyflogaeth pobl 16 – 64 oed	26. Cyfradd marwolaethau o glefydau cardiofasgwlaidd am bob 100,000 o bobl (Safonwyd yn Ewropeaidd yn ôl oedran)
5. Lles meddyliol	27. Cyfradd marwolaethau trwy hunanladdiad am bob 100,000 o bobl
6. Canran y bobl sy'n unig	28. Nifer y marwolaethau trwy hunanladdiad a gofrestrwyd
7. Canran yr oedolion sy'n bwyta 5 cyfran neu fwy o ffrwythau a llysiau y dydd	29. Canran y bobl a alwodd am ambiwlans yn y 12 mis diwethaf
8. Canran yr oedolion sy'n fywiog am lai na 30 munud yr wythnos	30. Nifer a laddwyd neu a anafwyd yn ddifrifol ar y ffyrdd
9. Canran y bobl sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau chwaraeon deirgwaith neu fwy yr wythnos	31. Canran babanod â phwysau geni isel
10. Canran yr oedolion a ddywedodd eu bod yn fywiog am 150 munud yn yr wythnos	32. Canran babanod a fwydwyd ar y fron yn unig 10 diwrnod wedi eu geni
11. Tlodi Bwyd	33. Canran plant Dechrau'n Deg yn cyrraedd neu'n gwneud yn well na'u cerrig milltir datblygiadol yn 3 oed
12. Canran oedolion o oedran gwaith â phwysau iach, pobl 16 i 64 oed	34. Nifer a gafodd y brechiad MMR2 erbyn 4 oed
13. Canran yr oedolion a ddywedodd eu bod dros eu pwysau neu'n ordew (BMI 25+)	35. Canran y plant 4 i 5 oed sydd â phwysau iach
14. Gordewdra yn ôl pumed rhan amddifadedd	36. Canran plant sy'n seiclo/cerdded i'r ysgol
15. Canran oedolion sy'n smygu ar hyn o bryd	37. Nifer cyfartalog o ddannedd pŵdr, coll neu â llenwad mewn plant a) 5 oed b) 12 oed
16. Oedolion sy'n yfed mwy na'r canllawiau (mwy na 14 uned o alcohol yr wythnos)	38. Lles Meddyliol: Plant ac Oedolion Ifanc
17. Canran yr oedolion a ddywedodd eu bod yn yfed alcohol ar sbri o leiaf un diwrnod dros yr wythnos a aeth heibio	39. Beichiogrwydd yn yr Arddegau (cenhedlu dan 18)
18. Nifer unigolion a aseswyd am gamddefnyddio alcohol	40. Canran y bobl 65+ oed a ddywedodd fod eu hiechyd cyffredinol yn dda iawn neu'n dda
19. Derbyniadau i ysbytai cysylltiedig ag alcohol	41. Rhagfynegiadau Dementia
20. Marwolaethau i'w priodoli i alcohol	42. 4Canran oedolion hŷn â phwysau iach, pobl 65+ oed
21. Nifer unigolion a aseswyd am gamddefnyddio cyffuriau	43. Torri clun ymysg pobl hŷn
22. Marwolaethau oherwydd camddefnyddio cyffuriau	

Cyhoeddiadau:

- [Gadael Neb Ar Ôl – Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a Bro Morgannwg 2020](#)
- [Ail-ddychmygu Heneiddio i'r Dyfodol – Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a Bro Morgannwg 2019](#)
- [Symud Ymlaen: Symud Mwy, Yn Fwy Aml – Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a Bro Morgannwg 2018](#)
- [Siarter Teithio Iach Caerdydd \(a'r Fro\)](#)
- [Symud Mwy, Bwyta'n Dda \(2020-2023\)](#)

Amcan Lles 1: Mae Caerdydd yn Lle Gwych i Gael eich Magu

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019: Maes Addysg	14. Canran babanod a fwydwyd ar y fron yn unig 10 diwrnod wedi eu geni
2. Canran y plant mewn teuluoedd incwm cymharol isel	15. Canran plant Dechrau'n Deg yn cyrraedd neu'n gwneud yn well na'u cerrig milltir datblygiadol yn 3 oed
3. Disgyblion Cyfnod Allweddol 2 sy'n cyrraedd yr hyn a ddisgwylir (L4+) yn y Dangosydd Pynciau Craidd	16. Nifer gafodd y brechiad MMR2 yn 4 oed
4. Disgyblion Cyfnod Allweddol 2 sy'n cyrraedd yr hyn a ddisgwylir (L4+) yn y Dangosydd Pynciau Craidd (Prydau Ysgol am Ddim (PYaDd) vs rhai heb PYaDd)	17. Canran y plant 4 i 5 sydd â phwysau iach
5. Disgyblion Cyfnod Allweddol 4 yn cyrraedd y trothwy Lefel 2 disgwyliedig gan gynnwys Saesneg/Cymraeg a Mathemateg a PYaDd vs rhai heb PYaDd	18. Canran y plant sy'n seiclo/cerdded i'r ysgol
6. Gadawyr ysgol Blwyddyn 11 y gwyddys nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant (NEET)	19. Nifer cyfartalog o ddannedd pwdr, coll neu â llenwad mewn plant a) 5 oed b) 12 oed
7. Gadawyr ysgol Blwyddyn 13 y gwyddys nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant (NEET)	20. Lles Meddyliol: Plant ac Oedolion Ifanc
8. Gwaharddiadau parhaol o ysgolion y wladwriaeth	21. Beichiogrwydd yn yr Ardddegau
9. Gwaharddiadau tymor penodol 5 diwrnod neu lai	22. Plant sy'n derbyn gofal gyda 3 neu fwy o leoliadau
10. Gwaharddiadau tymor penodol mwy na 5 diwrnod	23. Baich Achos Gwasanaethau Plant
11. Cyfrif Hawlwyr (16-24 oed)	24. Digonoldeb lleoliadau plant sy'n Derbyn Gofal
12. Cyfrif Hawlwyr (18-24 oed)	25. Troseddu ieuencid
13. Canran babanod â phwysau geni isel	

Cyhoeddiadau:

- [Caerdydd 2030: Gweledigaeth deng mlynedd ar gyfer Prifddinas o Ddysg a Chyfle \(2019\)](#)
- [Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol \(ADY\) Caerdydd \(2018-2022\)](#)
- [Strategaeth Caerdydd sy'n Dda i Blant \(2018\)](#)
- [Strategaeth Gwasanaethau Plant \(2019-2022\)](#)
- [Polisi Diogelu Corfforaethol \(2018-2021\)](#)
- [Strategaeth Rhianta Corfforaethol \(2021-2024\)](#)
- [Cartrefi Cywir, Cymorth Cywir: Strategaeth gomisiynu ar gyfer llety a chymorth i Blant sy'n Derbyn Gofal \(2019-2022\)](#)
- [Strategaeth Datblygu Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid \(2020-2022\)](#)
- [Asesiad Anghenion Strategol Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid \(2021-2022\)](#)
- [Strategaeth Cymorth Cynnar \(2015\)](#)
- [Strategaeth Ymgysylltu a Chynnydd Pobl Ifanc \(2016\)](#)
- [Adroddiad Blyneddol Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a Bro Morgannwg \(2020\)](#)
- [Adfer ac Adnewyddu: Creu Adferiad Sy'n Dda i Blant \(2021\)](#)

Amcan Lles 2: Mae Caerdydd yn Lle Gwych i Dyfu'n Hŷn

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Canran y bobl 65+ oed a ddywedodd fod eu hiechyd cyffredinol yn dda iawn neu'n dda	8. Canran oedolion hŷn a phwysau iach, pobl 65+ oed
2. Boddhad bywyd ymysg pobl hŷn	9. Torri clun ymysg pobl hŷn
3. Canran y bobl 65+ oed a ddywedodd eu bod yn teimlo'n rhan o unrhyw benderfyniadau a wneir am eu gofal a'u cefnogaeth	10. Pobl hŷn a gefnogir yn y gymuned, am bob 1,000 o'r boblogaeth 65+
4. Canran y bobl 65+ oed a ddywedodd eu bod yn derbyn y wybodaeth neu'r cyngor iawn pan oeddent ei angen	11. Nifer pecynnau gofal a chefnogaeth a ddarparwyd
5. Canran y bobl 65+ a ddywedodd eu bod yn byw yn y cartref iawn iddynt hwy	12. Gofal Cartref – Nifer defnyddwyr gwasanaeth ac oriau gofal a ddarparwyd
6. Canran y bobl 65+ oed a ddywedodd eu bod yn hapus gyda'r gefnogaeth gan deulu, cyfeillion a chymdogion (<i>Cwestiwn procsi am ganran y bobl 65+oed a grybwyllodd unigrwydd</i>)	13. Nifer y bobl sydd angen gwasanaethau preswyl a gofal nyrsio
7. Rhagfynegiadau Dementia	

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Tai Pobl Hŷn \(2019-2023\)](#)

Amcan Lles 3: Cefnogi Pobl allan o Dlodi

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019: Maes Incwm	15. Cyfrif hawlwyd – Wardiau (16-64 oed)
2. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019: Maes Addysg	16. Fforddiadwydd Tai: Cymhareb prisiau tai i gyflog blynyddol gros cymedrig (SYG)
3. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru: Maes Iechyd	17. Tlodi Tanwydd
4. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru: Maes Corfforol	18. Tlodi Bwyd
5. Canran aelwydydd mewn tlodi (h.y., amddifadedd materol)	19. Cysgwyr allan am bob 10,000 o bobl
6. Canran y plant mewn teuluoedd incwm cymharol isel	20. Cyfradd aelwydydd lle'r llwyddwyd i atal digartrefedd am o leiaf 6 mis fesul 10,000 aelwyd
7. Canran aelwydydd di-waith	21. Cyfradd aelwydydd a dderbyniwyd yn gymwys, yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen blaenoriaeth fesul 10,000 aelwyd
8. Canran y plant sy'n byw ar aelwydydd di-waith	22. Canran cleientiaid yn cyrchu gwasanaethau camddefnyddio sylweddau a grybwyllodd welliant yn ansawdd eu bywyd
9. Disgyblion Cyfnod Allweddol 2 sy'n cyrraedd yr hyn a ddisgwylir (L4+) yn y Dangosydd Pynciau Craidd (Prydau Ysgol am Ddim (PYaDd) vs rhai heb PYaDd)	23. Canran y bobl sy'n fodlon â'u gallu i gyrraedd/cyrchu'r cyfleusterau a'r gwasanaethau maent eu hangen
10. Disgyblion Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd y Trothwy Lefel 2 disgwylidig gan gynnwys Saesneg/Cymraeg a Mathemateg a PYaDd vs rhai heb PYaDd	24. Canran sy'n cytuno y gallant ddylanwadu ar benderfyniadau sy'n effeithio ar eu hardal leol
11. Gwaharddiadau parhaol o ysgolion y wladwriaeth, cyfradd fesul 1,000 o ddisgyblion	25. Etholiadau
12. Gadawyr ysgol Blwyddyn 11 y gwyddys nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET)	26. Lles Personol – Boddhad â Bywyd, Teimlo'n Werth Chweil, Hapusrwydd, Pryder
13. Gadawyr ysgol Blwyddyn 13 y gwyddys nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET)	27. Canran y Bobl sy'n Weddol Fodlon neu'n Fodlon Iawn â'u Swyddi
14. Cyfrif hawlwyd (18-24 oed)	

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Tai \(2016-2021\)](#)
- [Strategaeth Cysgu ar y Stryd \(2017-2021\)](#)
- [Strategaeth Ddigartrefedd \(2018-2022\)](#)
- [Digartrefedd: Yr Ymateb i Argyfwng COVID-19 a Chyflawni Model Gwasanaeth y Dyfodol \(2020\)](#)
- [Gadael Neb Ar Ôl – Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus Caerdydd a Bro Morgannwg 2020](#)
- [Gwyrddach, Tecach, Cryfach: Strategaeth Ddrafft Adfer ac Adnewyddu'r Ddinas \(2021\)](#)
- [Strategaeth Cydraddoldeb a Chynhwysiant \(2020-2024\)](#)

Amcan Lles 4: Cymunedau Diogel, Hyderus a Grymus

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Trosedd yn Gyffredinol	17. Troseddau Rhyw
2. Canran y bobl sy'n teimlo'n ddiogel gartref, wrth gerdded yn yr ardal leol ac wrth deithio	18. Dwyn oddi ar y person
3. I ba raddau y buasech chi'n cytuno neu'n anghytuno fod yr heddlu a gwasanaethau cyhoeddus lleol eraill yn llwyddo i ddelio ag ymddygiad gwrthgymdeithasol a throseddau yn eich ardal leol?	19. Dwyn o gerbyd modur
4. Trais yn erbyn y Person	20. Dwyn cerbyd modur
5. Trais gydag Anafiadau	21. Dwyn beiciau
6. Trais heb Anafiadau	22. Pob trosedd dwyn arall
7. Bod ym meddiant arf	23. Lladrad
8. Troseddau Cyffuriau	24. Byrgleriaeth o Dai
9. Difrod Troseddol	25. Byrgleriaeth busnes a chymuned
10. Ymddygiad Gwrthgymdeithasol	26. Dwyn o siopau
11. Y Drefn Gyhoeddus	27. Canran y bobl sy'n fodlon â'r ardal leol fel lle i fyw
12. Cyfran troseddwyd sy'n ail-droseddu (oedolion a rhai iau) yn gyffredinol dros y 12 mis a aeth heibio	28. Canran y bobl sy'n cytuno eu bod yn perthyn i'r ardal; fod pobl o wahanol gefndiroedd yn dod ymlaen yn dod ymlaen gyda'i gilydd yn dda; a bod pobl yn trin ei gilydd â pharch
13. Digwyddiadau Casineb	29. Canran sy'n Gwirfoddoli
14. Troseddau Casineb	30. Canran sy'n cytuno y gallant ddylanwadu ar benderfyniadau'n ymwneud â'u hardal leol
15. Digwyddiadau Domestig	31. Etholiadau
16. Troseddau Domestig	32. Troseddau Ieuencid

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Datblygu Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid \(2020-2022\)](#)
- [Asesiad Anghenion Strategol Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid \(2021-2022\)](#)
- [Strategaeth Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol \(2018-2023\)](#)
- [Strategaeth Cydraddoldeb a Chynhwysiant \(2020-2024\)](#)
- [Strategaeth Hybiau a Llyfrgelloedd \(2019-2023\)](#)
- [Cynllun Heddlu a Throseddu De Cymru \(2021-25\)](#)

Amcan Lles 5: Prifddinas sy'n Gweithio i Gymru

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. GVA y pen yng Nghaerdydd	12. Egin-fentrau Newydd am bob 10,000 o'r boblogaeth a) Trosolwg b) Parhad c) Mentrau newydd net a grëwyd d) Nifer ymwelwyd â Chaerdydd gwariant/effaith economaidd fesul preswlydd
2. Incwm Gwario Gros Aelwydydd y pen	13. Pa mor fodlon ydych chi ag ansawdd gwasanaethau cyhoeddus yng Nghaerdydd? a) Trosolwg b) Yn ôl pumed rhan amddifadedd
3. Canran o'r boblogaeth 16-64 oed â chymwysterau NVQ4+ (lefel gradd neu'r hyn sy'n cyfateb)	14. Canran y bobl sy'n mynychu neu'n cymryd rhan mewn gweithgareddau celfyddydol, diwylliannol neu dreftadaeth o leiaf 3 gwaith y flwyddyn
4. Cyfradd diweithdra'r boblogaeth economaidd weithredol 16+ oed a) Cyfrif hawlwr /Pumed rhan amddifadedd b) Cyfrif hawlwr/rhyw a ward c) Ethnigrwydd	15. Cyllid a ddyfarnwyd i sefydliadau ac unigolion y celfyddydau (2020-2021)
5. Canran swyddi gweithwyr gyda thâl yr awr yn is na'r cyflog byw	16. Cyllid Argyfwng Covid-19 a thueddiadau Presenoldeb yn y Celfyddydau
6. Enillion wythnosol gros cymedrig gweithwyr llawn-amser a) Trosolwg b) Rhyw	17. Canran y bobl yn cymryd rhan mewn gweithgareddau chwaraeon deirgwaith neu fwy yr wythnos
7. Canran y bobl sy'n byw ar aelwydydd mewn amddifadedd materol	18. Niferoedd cyffredinol y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd
8. Canran y boblogaeth 16-64 oed heb gymwysterau	19. Canran y bobl 16+ oed all siarad Cymraeg
9. Gadawyr ysgol Blwyddyn 11 a Blwyddyn 13 heb fod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant a) Blwyddyn 11 b) Blwyddyn 13	20. Canran y bobl sy'n siarad Cymraeg bob dydd ac a fedr siarad mwy nag ychydig eiriau o Gymraeg
10. I ba raddau yr ydych yn cytuno neu'n anghytuno fod gan Gaerdydd economi llwyddiannus a ffyniannus?	21. Addysg Gymraeg yng Nghaerdydd
11. Mentrau Gweithredol fesul 10,000 o boblogaeth	22. Nifer y bobl nad ydynt yn ystyried eu hunain yn Gymry

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Economaidd \(2019\)](#)
- [Strategaeth Ddiwydiannol Dwyrain Caerdydd \(2019\)](#)
- [Strategaeth Economi'r Nos \(2017-2022\)](#)
- [Cynllun Diwydiannol ac Economaidd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd \(2019\)](#)
- [Gwyrddach, Tecach, Cryfach: Strategaeth Ddrafft Adfer ac Adnewyddu'r Ddinas \(2021\)](#)
- [Cyflawni Dyfodol Caerdydd – Cynllun Busnes 2021-2026](#)

Amcan Lles 6: Mae Caerdydd yn Tyfu mewn Ffordd Gadarn

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Risg Newid Hinsawdd (CNC)	15. Defnydd Ynni
2. Allyriadau CO2 y pen	16. Galw am Ynni yn y Dyfodol
3. Lefelau Llygredd yn yr Aer: a) Nitrogen Deuocsid (NO2) b) Gronynnau (PM2.5) c) Gronynnau (PM10)	17. Gallu Cyfarpar Ynni Adnewyddol a Osodwyd (MW)
4. Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer (CNC)	18. Parciau a Mannau Agored
5. Ammonia: Cyfanswm Allyriadau (Pob Sector)	19. Mannau gwyrdd naturiol hygrych fesul 1,000 o'r boblogaeth
6. Gwytnwch Ecosystemau	20. Agosrwydd at fannau gwyrdd naturiol
7. Cynefinoedd Morol ac arfordirol	21. Hygrychedd mannau gwyrdd naturiol
8. Risg Llifogydd: Presennol a'r Dyfodol	22. Hawliau tramwy cyhoeddus
9. Digwyddiadau Llygredd Amgylcheddol	23. Mynediad at fannau gwyrdd trefol
10. Iechyd Dŵr	24. Ardaloedd galw am fannau gwyrdd i helpu i fynd i'r afael â pheryglon amgylcheddol
11. Tanau Gwyllt Bwriadol	25. Galw am ymyriadau i leihau risg llifogydd glaw
12. Seinweddau a Llygredd Sŵn	26. A oes gan Gaerdydd Amgylchedd Glân?
13. Cyfanswm o Symudiad Modd Trafnidiaeth	27. Cyfraddau Ailddefnyddio / Ailgylchu / Compostio Gwastraff Bwrdeistrefol
14. Symudiad Modd Trafnidiaeth Cynaliadwy	

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Leol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd \(2014\)](#)
- [Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd \(2015\)](#)
- [Papur Gwyn Trafnidiaeth \(2020\)](#)
- [Strategaeth a Chynllun Gweithredu Aer Glân \(2019\)](#)
- [Strategaeth Trafnidiaeth Allyriadau Isel \(2018\)](#)
- [Strategaeth a Chynllun Gweithredu Caerdydd Un Blaned \(2021\)](#)
- [Blaengynllun Dyletswydd Bioamrywiaeth a Gwydnwch Ecosystemau \(2019\)](#)

Amcan Lles 7: Moderneiddio ac Integreiddio ein Gwasanaethau Cyhoeddus

Gellir gweld y setiau data a ddadansoddwyd trwy [glicio yma](#).

Setiau data:

1. Pa mor fodlon ydych chi ag ansawdd gwasanaethau cyhoeddus yng Nghaerdydd? a) Trosolwg b) Yn ôl pumed rhan amddifadedd	2. Canran o bobl sy'n fodlon â'u gallu i gyrraedd/cyrchu'r cyfleusterau a'r gwasanaethau mae arnynt eu hangen
--	---

Cyhoeddiadau:

- [Strategaeth Ddigidol \(2019\)](#)
- [Map Ffordd Dinas Glyfar Drafft \(2019\)](#)

Ymgysylltu Dinasyddion

Mae'r gwaith ymgysylltu canlynol wedi'i ystyried yn yr asesiad, sy'n cynnwys ystod o ddata sylfaenol ansoddol a meintiol gan ddinasyddion:

Cyhoeddiadau:

- [Arolwg Holi Caerdydd \(2020\)](#)
- [Ymgynghoriad ar y Gyllideb \(2021\)](#)
- [Ymgysylltu Gwyrddach, Tecach a Chryfach \(2021\)](#)
- [Ymgynghoriad Caerdydd Un Blaned \(2021\)](#)
- [Ymgynghoriad Dinas Gyfan ar y Strategaeth Fwyd \(2021\)](#)
- [Arolwg Map Ffordd Dinas Glyfar \(2020\)](#)
- [Arolwg Caerdydd sy'n Dda i Blant \(2019\)](#)
- [Ymgynghoriad Trafnidiaeth ac Aer Glân \(2019\)](#)
- [Ymgynghoriad Aer Glân \(2019\)](#)
- [Ymgynghoriad ar y Strategaeth Gwastraff \(2018\)](#)